

Norsk sjømatindustri Produksjon, struktur, lønnsomhet

Foredrag forberedt for 2. møte i NOU: Rammevilkår
for sjømatindustrien

Innhold

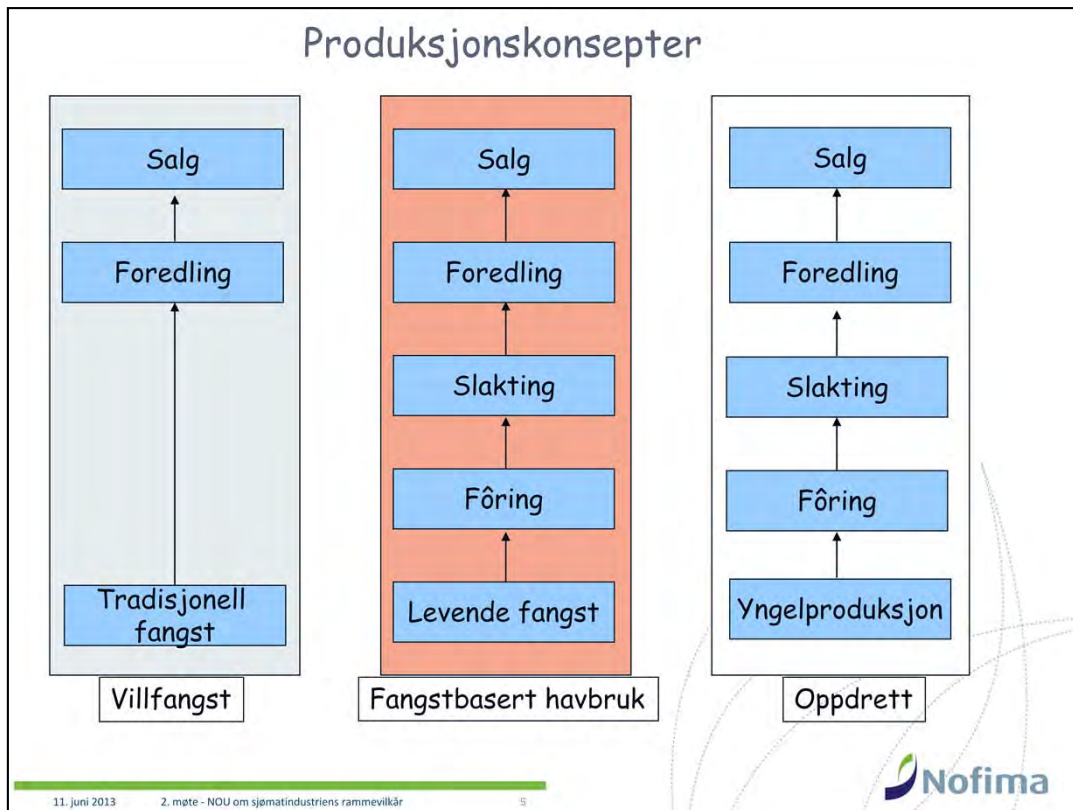
- Produksjon
- Verdikjedeorganisering
- Verdiskaping i marine næringer
- Strukturering
- Lønnsomhet

Produksjon

Nasjonale fortrinn i en global økonomi

- Reint hav, verdifulle bestander og produktive oppdrettslokaliteter
- God kompetanse til å forvalte, høste og dyrke disse ressursene
- Produserer store volum næringsrik sjømat effektivt med lave klimagassutslipp, uten subsidier, med lite sukker og uten åreforkalkende fett til et voksende globalt matvaremarked

Norsk sjømatsektor har vist seg å ha et svært godt utgangspunkt i en global økonomi.

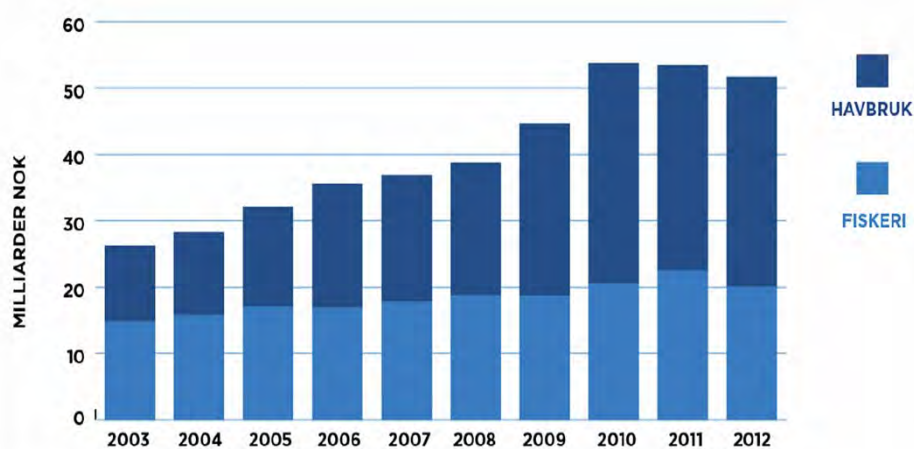
Marin sektor er i dag bygget opp rundt to fundamentalt forskjellige produksjonskonsepter.

Den gamle klassiske hvor det høstes fra en vill natur – med all den usikkerhet det innebærer.

Så har vi den moderne form for matproduksjon – det industrialiserte landbruket – flyttet på hav i form av akvakultur. Der usikkerhet rundt volum og kvalitet er redusert betraktelig.

Så har vi en hybrid – som faktisk er mye brukt i verdens akvakultur – der fisken høstes vill i en tidlig fase og «foredlet» i fanget tilstand.

NORSK EKSPORT AV SJØMAT 2003 - 2012

HAVBRUK UTGJØR 61 % 31,5 MRD
FISKERI UTGJØR 39 % 20,1 MRD

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

6

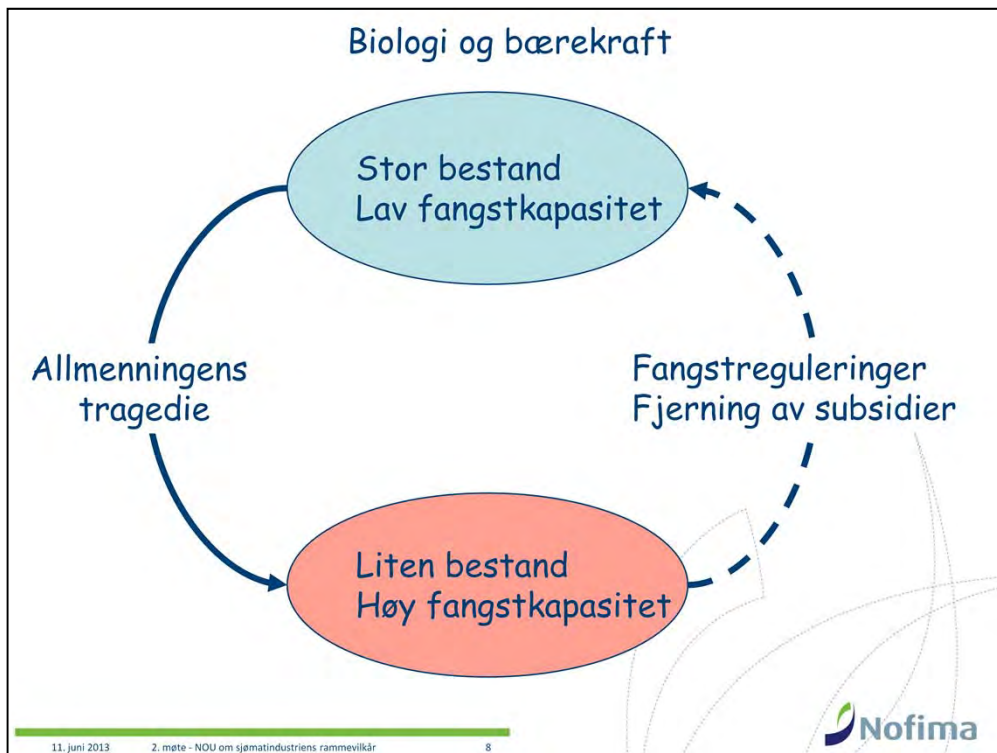
Figuren viser hvordan eksportverdien har utviklet seg, totalt og fordelt på havbruk og fiskeri.

Tallene er hentet fra sjømatrådet.

NORSK EKSPORT AV SJØMAT 2012

BRANSJE	VERDI 2012	ENDRING
LAKS OG ØRRET	31,3 MRD	+0,7 MRD (+2 %)
TORSKEFISK	10,3 MRD	-1,5 MRD (-14 %)
PELAGISK	7,5 MRD	-1,1 MRD (-13 %)
REKER OG SKALLDYR	0,8 MRD	-78 MILL (-10 %)

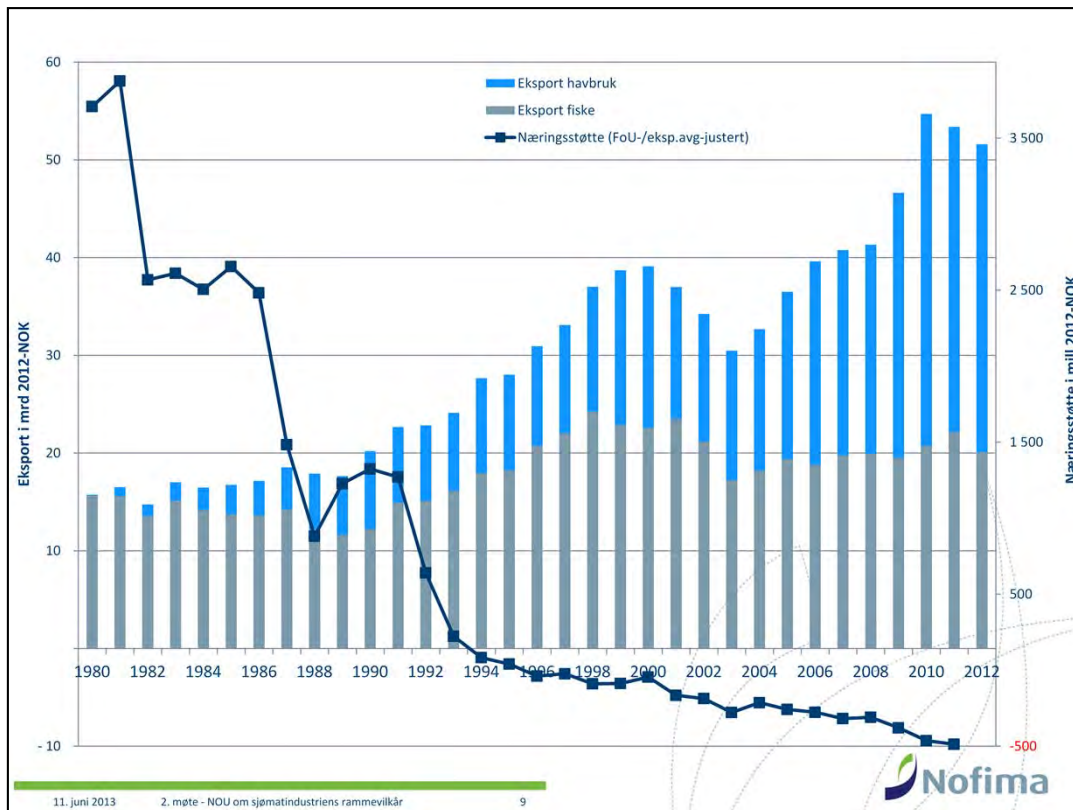
Dette er en av de viktigste figurene for å forstå hvordan norsk sjømatsektor har klart å ta vare på og utvikle sine fortrinn.

I dag er de fleste av verdens kommersielle fiskeressurser overbeskattet. Dette er et fenomen som allerede på 50 og 60-tallet ble beskrevet av økonomer og gitt betegnelsen "Allmenningens tragedie".

Konsekvensen av et fritt fiske og en stadig mer effektiv fangstteknologi er på sikt at bestanden vil overbeskattes, og vi står overfor en situasjon med en lav bestand og en betydelig overkapasitet fiskeflåten. Dette er en situasjon som har ført til at det i dag er en betydelig overkapasitet i de fleste fiskeriene og uttaket fra bestandene er langt under det nivået det kunne ha vært på ved en optimal forvaltning.

Med basis i "allmenningens tragedie" er det gjennomført ulike former for fangstreguleringer som har til hensikt å bringe bestandene opp på et nivå som gjør det mulig å høste større volum ut av bestandene.

En annen konklusjon, som er trukket av ulike økonomiske analyser, er at forskjellige former for subsidiering av fiskeflåten har bidratt til å forsterke overkapasitetsproblematikken og bringe fiskebestandene hurtigere over i en situasjon med overbeskatning.

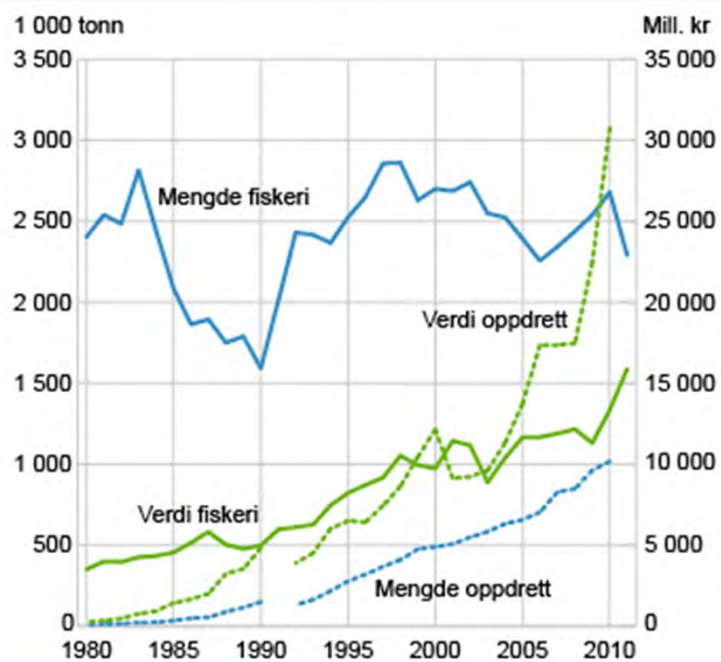
Rådene er tatt og inkludert i norsk fiskeripolitikk.

Vi opplever i dag at bestandene er i godt hold og det settes stadig nye eksportrekorder i norsk sjømatsektor.

Samtidig gjorde både hensynet til bestandene og handelspolitiske forhold at viktige virkemiddel – som inkluderte subsidier - ble sendt på museum.

Det er imponerende at sjømatsektoren har gått fra å være en sterkt subsidiert næring til selv å sette av en halv milliard årlig til markedstiltak og Fo

Mengde og verdi i fiskeri og oppdrett. 1980-2011

Kilde: Statistisk sentralbyrå

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

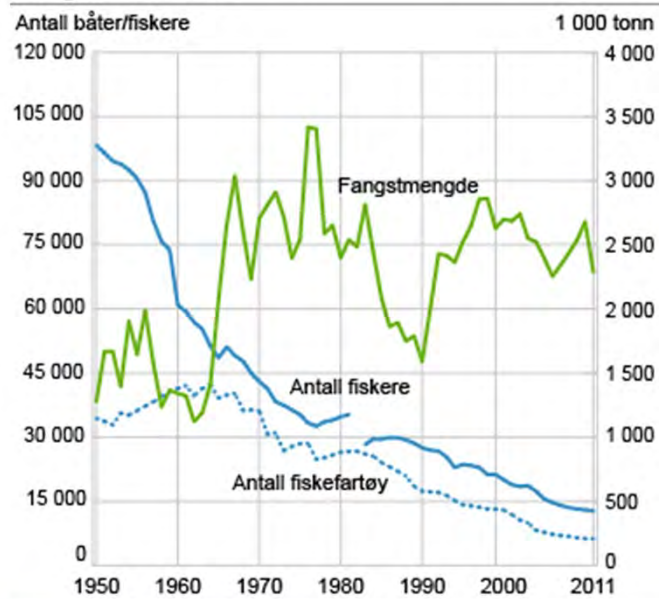
10

Her er en annen figur som illustrerer suksessen.

Færre hender i arbeid

Utviklingen i antall fiskebåter, antall fiskere og fangstmengde. 1950-2011

Kilde: Statistisk sentralbyrå

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

11

Nofima

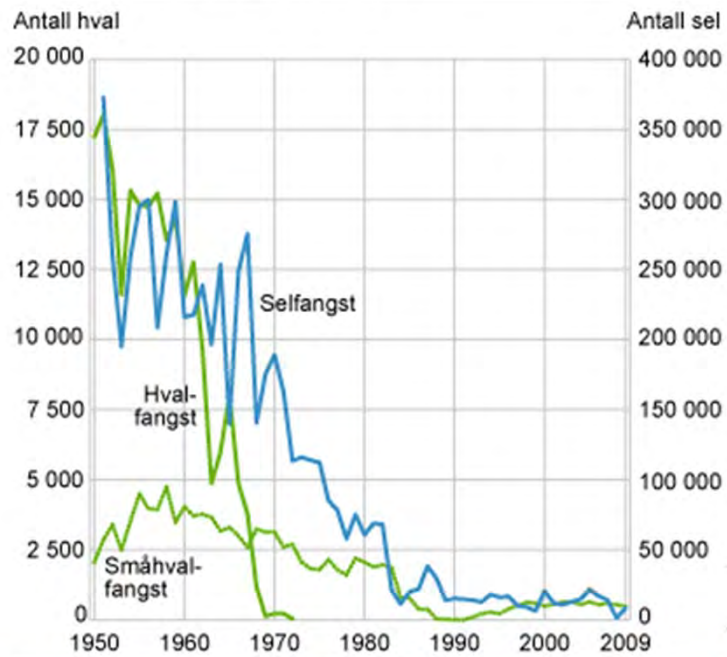
Konsekvensene av stengingen av allmenningen, fjerning av subsidier sammen med teknologiske endringer har vært store.

Mange mener at suksessen har kostet for mye. Mange har blitt "presset" ut av næringen. De klarer ikke å glede seg av slike figurer.

Dersom figuren ses på med slike øyne, er figuren nedslående.

En annen tilnærming kan være å lete etter tegn på effektivisering. Med et slikt perspektiv er figuren imponerende.

Sel og hvalfangst. 1950-2009

Kilde: Statistisk sentralbyrå

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

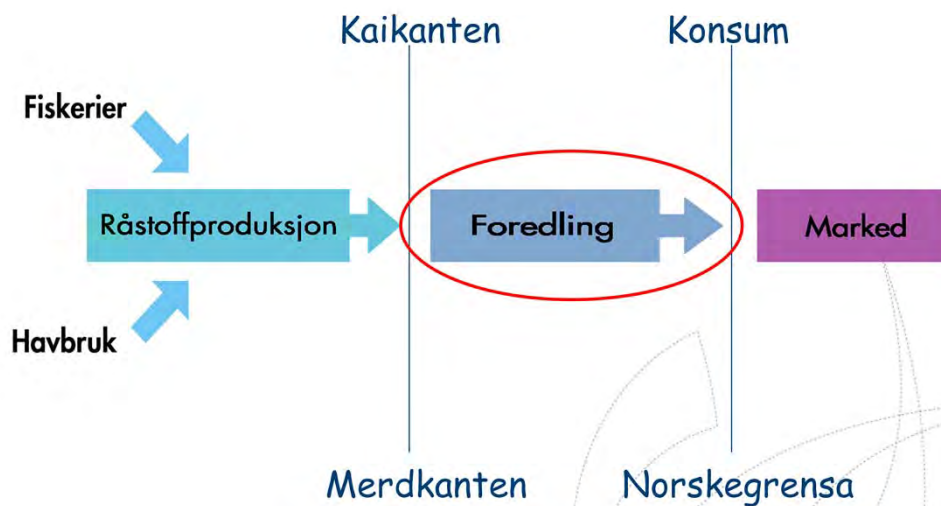
12

Nofima

En annen utfordring i bestandsforvaltningen er hva vi skal gjøre med store bestander av topp-predatorer som det ikke er kommersielt interessant å beskatte?

Verdikjedeorganisering

Verdikjedeperspektivet

11. juni 2013

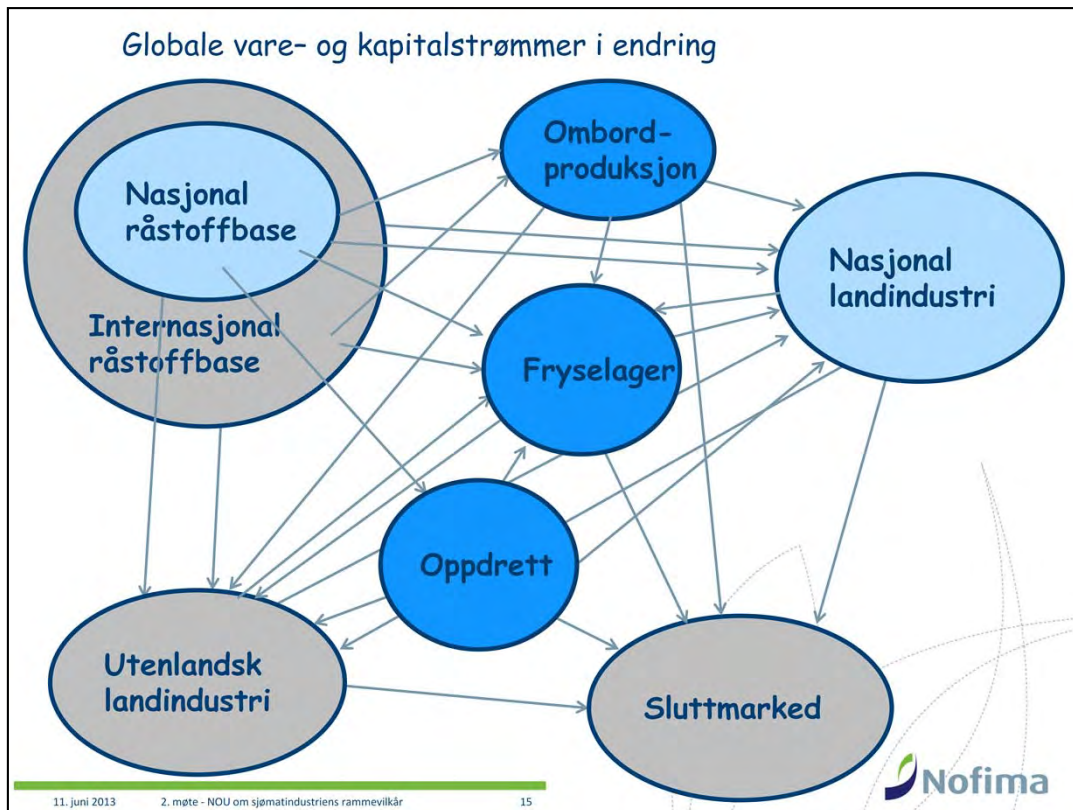
2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

14

Nofima

Jeg har valgt å se på den delen av sjømatsektoren som ligger på land og tar seg av det råstoffet som kommer på land – enten over merdkanten fra oppdrett eller over kaikanten fra ville bestander.

Jeg vil rette oppmerksomheten mot produksjon av produkter til humant konsum og blant bedrifter som er lokalisert i Norge.

Hvordan har så sjømat næringen endret seg i globaliseringens tiår.

Ikke bare har norsk sjømatnæring gjennomgått store teknologiske endringer de siste årene.

Det har også skjedd store endringer på hvordan verdikjeden er organisert og hvor de ulike delene av produksjonen foregår.

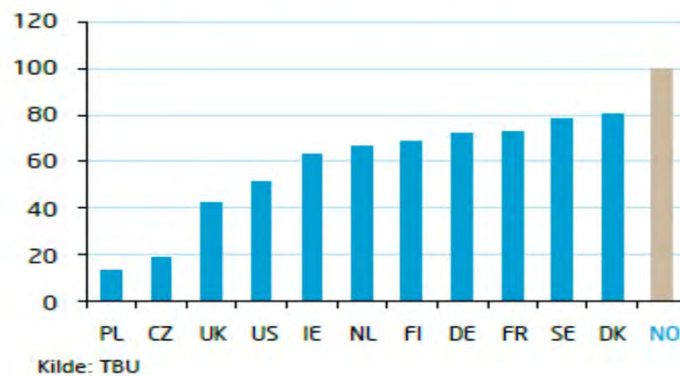
Verdikjedene settes sammen og lokaliseres på en annen måte enn før.

Stikkordet er global arbeidsdeling - produksjonen legges til de ulike regionene som har de beste forutsetningene for spesialiserte aktiviteter - som gjør at vi som forbrukere får et mangfold av billige produkter.

Så ikke bare har teknologien erstattet behovet for arbeidskraft, også store deler av arbeidsoperasjonene er flyttet til lavkostland.

Arbeidskostnader

Totale lønnskostnader
industriarbeidere per time
Norge=100

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

16

 Nofima

Arbeidskraftkostnadene er høye i Norge sammenlignet med våre handelspartnere. Foran lønnsforhandlingene hvert år foretar teknisk beregningsutvalg beregninger som forhandlingene støtter seg på. Dette er sammenligning av lønnskostnader per time mellom land i 2011. tallene inkluderer sosiale kostnader.

Se:

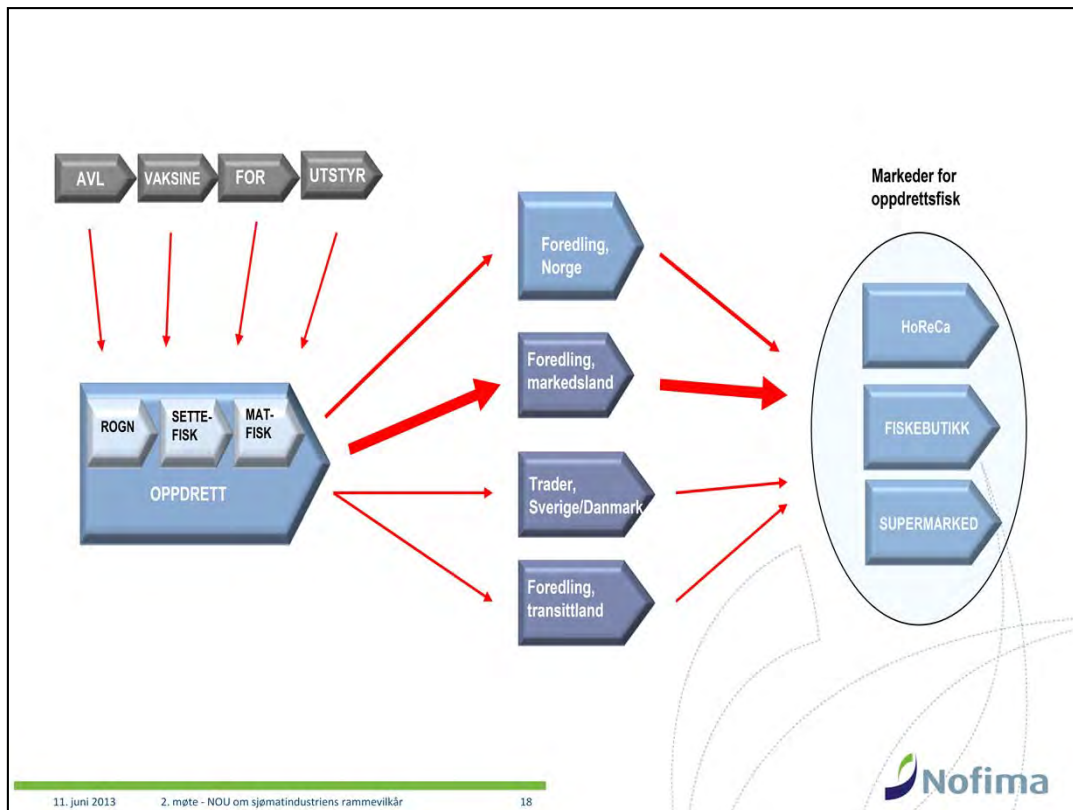
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/dok/nouer/2012/nou-2012-11.html?id=681181>

Den globale verdikjede

- Råvarer kjøpes globalt
- Produksjonsanleggene i ulike ledd av verdikjeden legges der produksjonskostnadene er lavest
- Drivkrefter; Endringer i handelspolitikk og teknologi

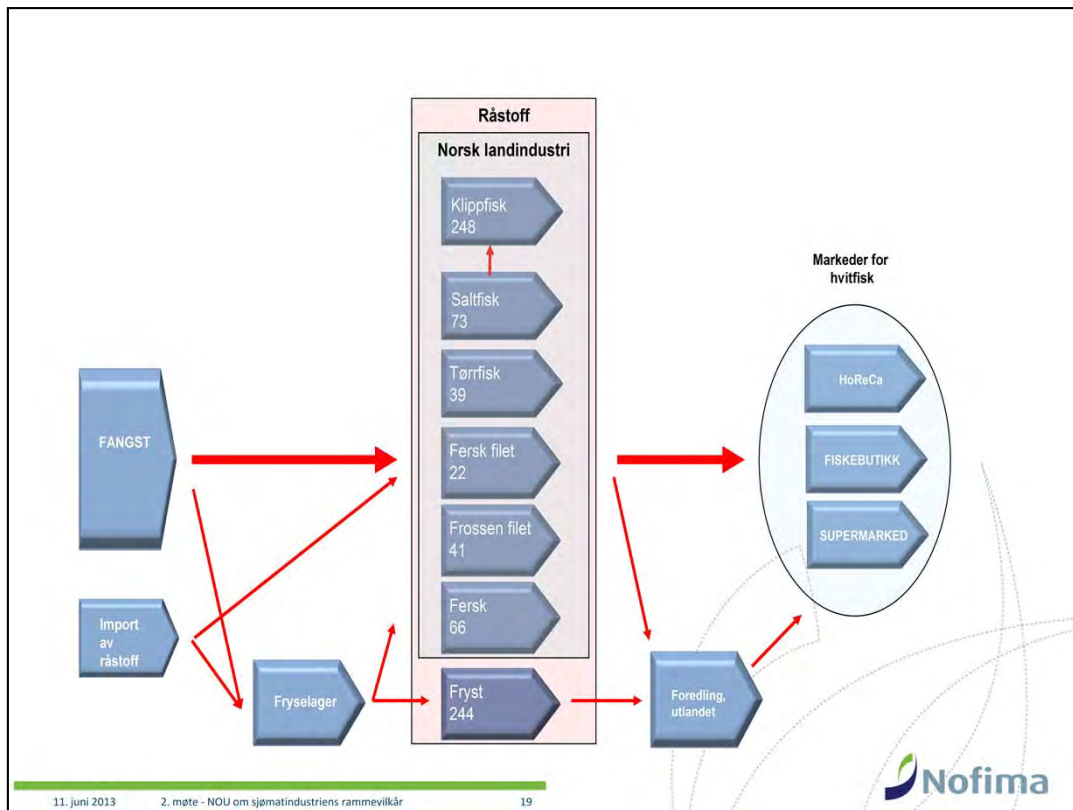
En viktig dimensjon ved globaliseringsprosessene er at de ulike verdikjedene organiseres og lokaliseres etter hvilke regioner som kan bidra til å effektivisere verdikjedene.

Ettersom ulike verdikjeder er avhengig av ulike ressurser, varierer konsekvensene av globaliseringsprosessene fra verdikjede til verdikjede og fra region til region.

Denne figuren viser i grove trekk hvordan oppdrettssektoren er organisert.

For mer detaljer se notat som oversendes.

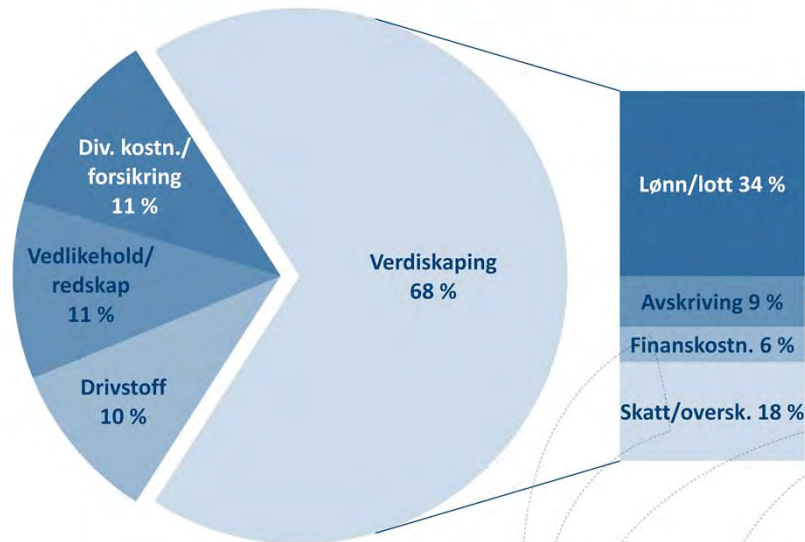

Denne figuren viser hvordan hvitfisksektoren er organisert.
 For mer detaljer , se oversendt notat.

Verdiskaping i marine næringer

Verdiskaping fiske 2011

- produksjonsverdi: 16,03 mrd NOK

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

21

 Nofima

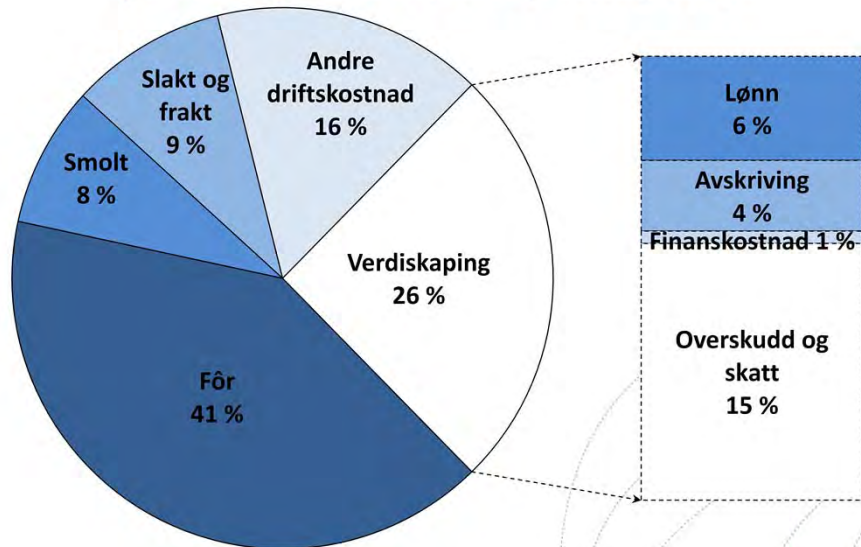
Utgangspunktet er lønnsomhetsundersøkelsen for fiskefartøy og en forutsetning om at kostnader og verdiskaping i den flåten som ikke faller inn under den er lik som for den vi finner i lønnsomhetsundersøkelsen.

Lønnsomhetsundersøkelsen dekker 1 525 fartøy av totalt 6 250 registrerte fiskefartøy (24 prosent) men hele 14,6 mrd kroner av den totale førstehåndsverdien (91,2 %).

(For alle de tre kakediagrammene for verdiskaping i fiske, oppdrett og fiskeindustri er posten finanskostnader eg. netto finansposter. Det gjør at andelene av verdiskapinga som går til långiverne underestimeres, mens de andre mottakerne overestimeres noe).

Verdiskaping oppdrett 2011

- produksjonsverdi: 28,5 mrd NOK

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

22

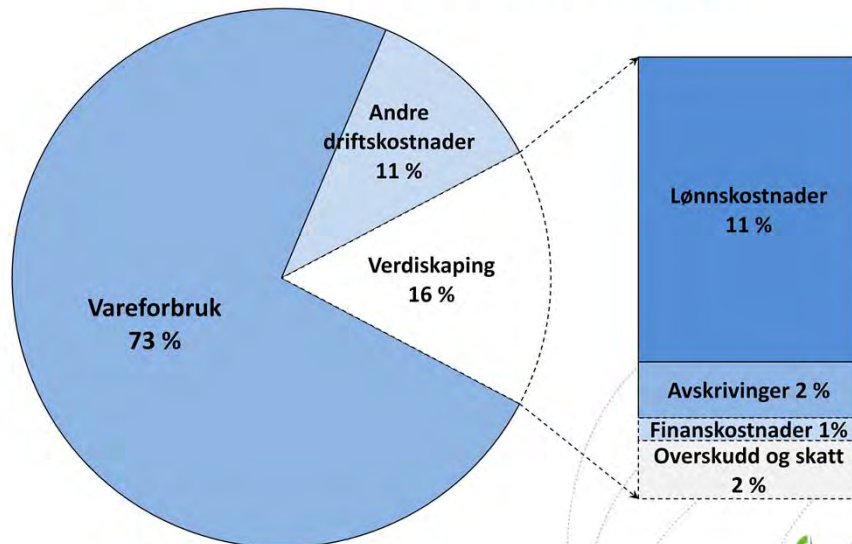
 Nofima

Lønnsomhetsundersøkelsen for matfiskanlegg i laks og ørret ligger til grunn for denne figuren. Den dekker 92 av selskapene og 657 av totalt 998 tillatelser (2/3-deler) og 73 prosent av total omsetning (20,6 mrd NOK).

I produksjonsverdien som ligger til grunn for verdiskapings-kaka under – har vi også justert for biomasseoppbygging.

Går vi ett år tilbake i tid så var produksjonsverdien på drøye 30 mrd NOK, og verdiskapingsandelen på 40 prosent – hvorav ¾-deler gikk til overskudd og skatt.

Verdiskaping fiskeindustri 2011 - produksjonsverdi: 33,8 mrd NOK

11. juni 2013

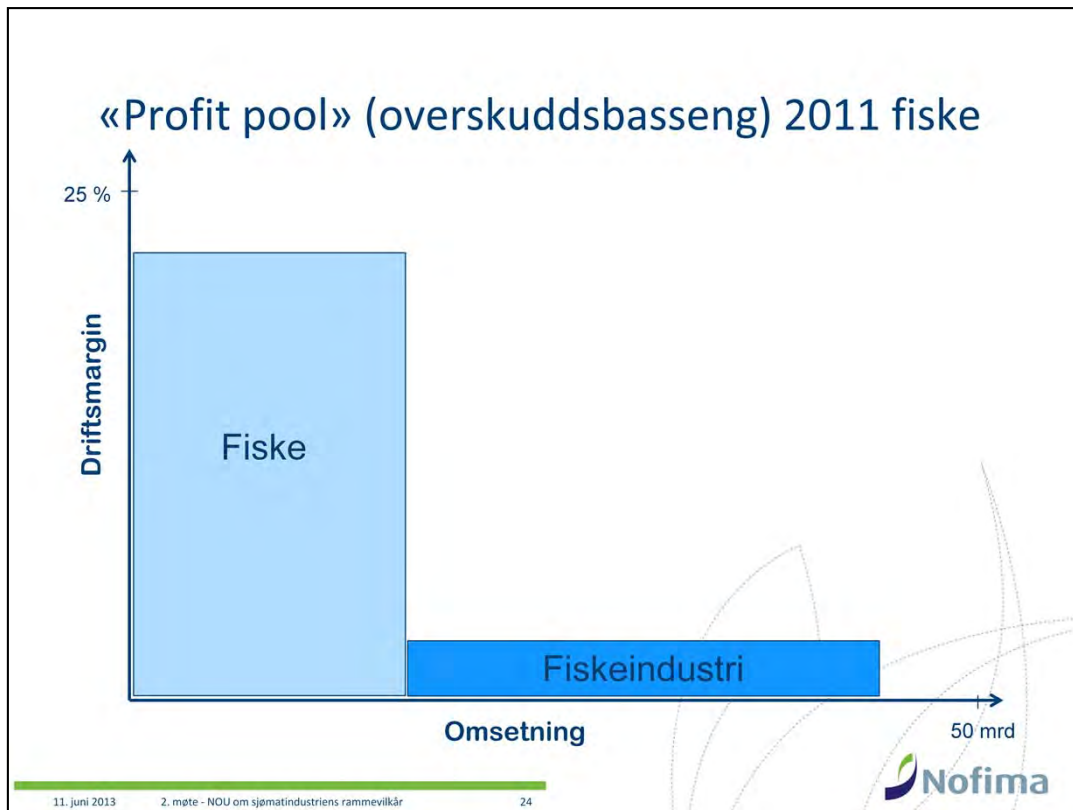
2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

23

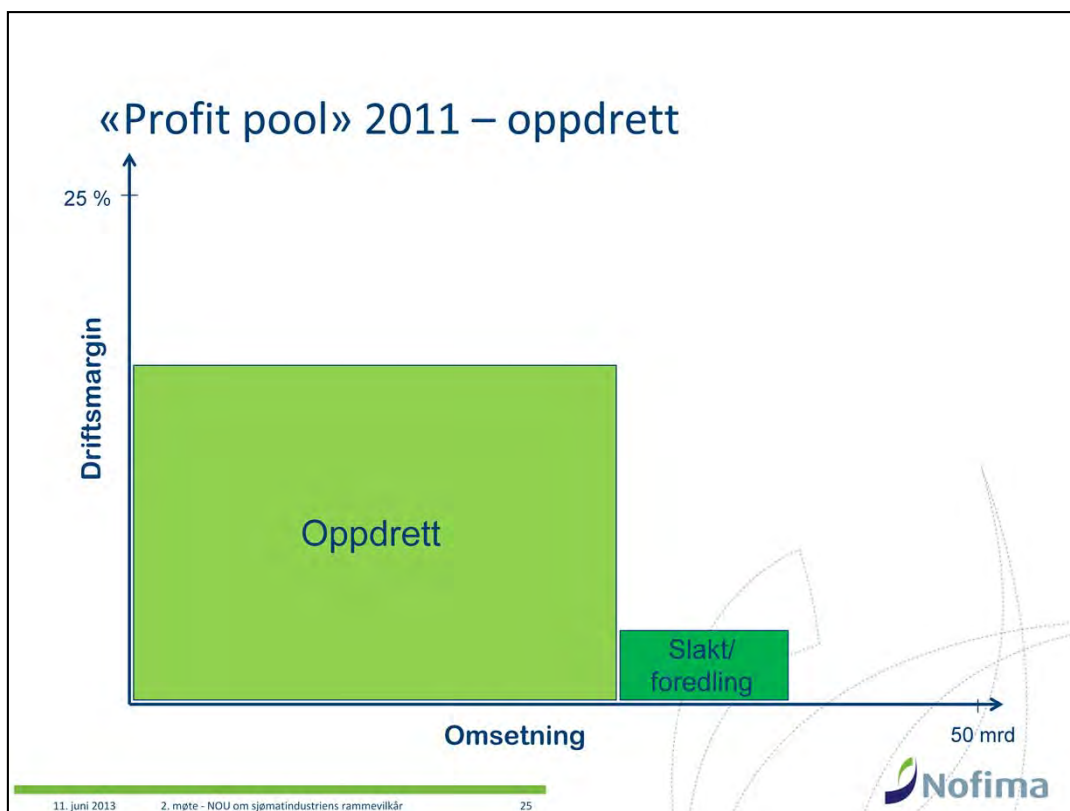
 Nofima

Her har vi i fiskeindustrien også tatt med Mel og olje som står for om lag 3 mrd av salgsverdien i fiskeindustrien.

Kilden er Driftsundersøkelsen. Til en viss grad inngår også slakting og foredling av laks.

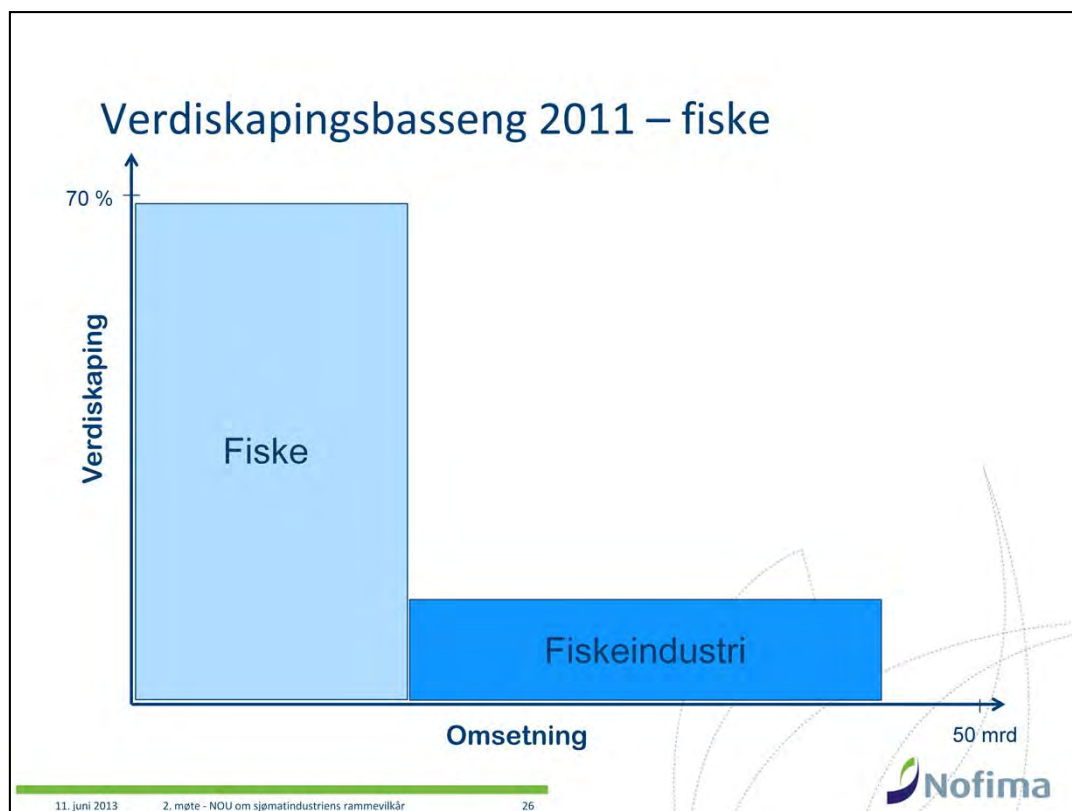
<u>2011</u>	Driftsmargin	Omsetning
Fiske	1,74 %	16,03 mrd
Fiskeindustri (villf.)	2,7 %	27,8 mrd

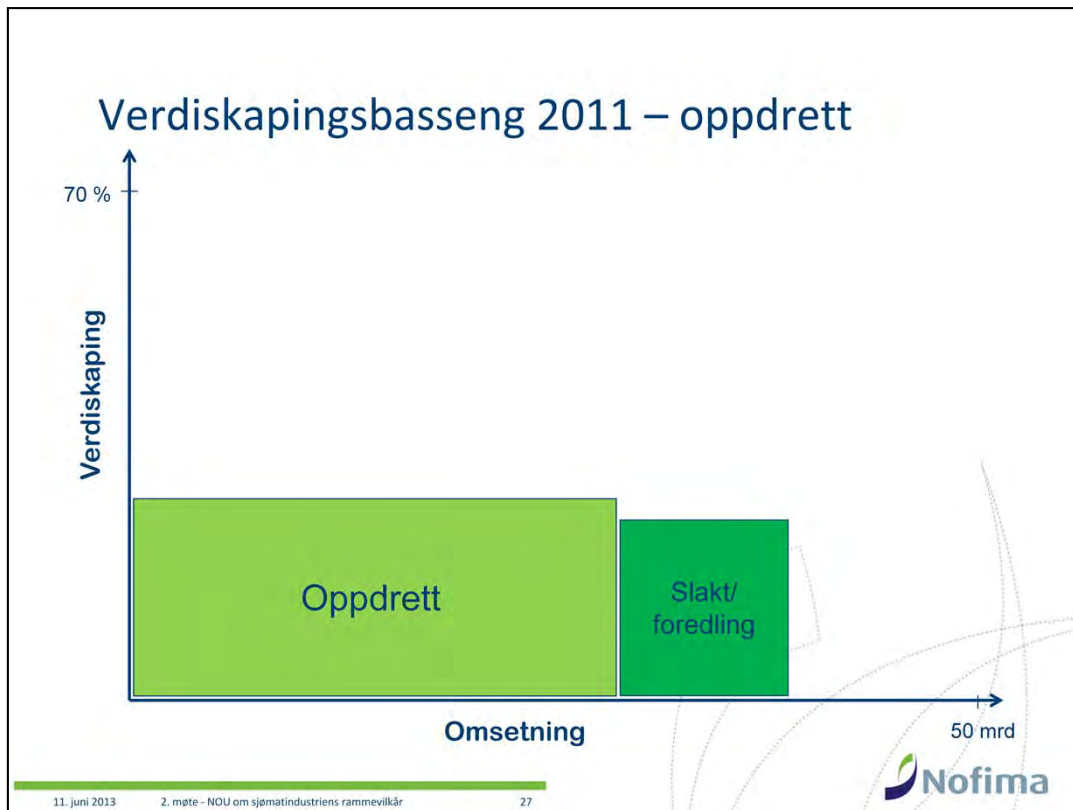
Vi har holdt tallene for oppdrett (som inngår som råstoff) i fiskeindustrien utafor i den forrige figuren (eks. slakterier og lakseforedling), bl.a. fordi mange av slakteriene er innafor vertikalt integrerte konsern slik at driftsundersøkelsens utvalg blir for lite for å dekke populasjonen. Men vi har benyttet DUs tall for verdiskapingsandel og driftsmargin for å angi lønnsomhet og verdiskaping i hele gruppa.

Her er denne størrelsen beregna ved å la slakteriene inngå (ved å bruke kostnaden for slakting fra lønnsomhets undersøkelsen multiplisert med slaktevolumet i Norge). Også nøkkeltallene for foredling av laks er henta fra Driftsundersøkelsens litt for snevre utvalg – mens omsetninga er beregna ved å se på eksport(verdien) av foredla produkter av laks og ørret, sammen med Sjømatrådets anslag over innenlands konsum (og priser/verdi) for 2011.

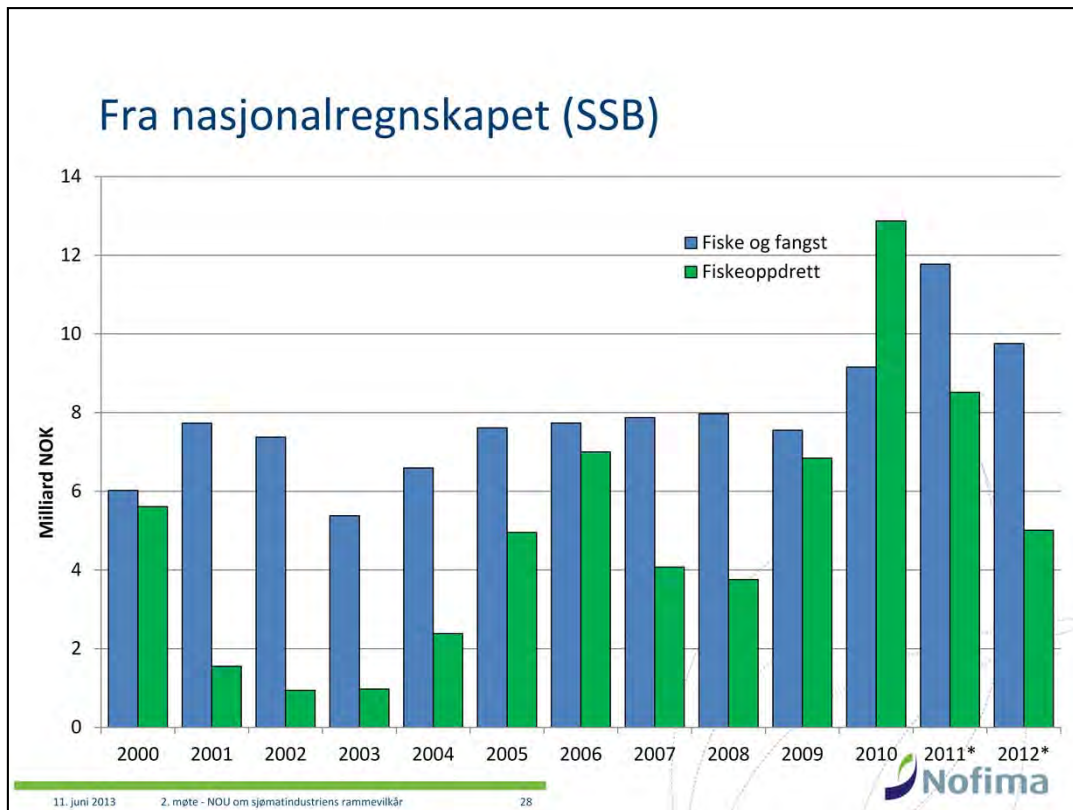
<u>2011</u>	Driftsmargin	Omsetning
Oppdrett	16,43 %	28,45 mrd
Slakteri og foredling	3,42 %	9,9 mrd

<u>2011</u>	Verdiskapings(-andel)	Omsetning
Fiske	10,9 mrd (68,2 %)	16,0 mrd
Fiskeindustri (villf.)	3,8 mrd (13,8 %)	27,8 mrd

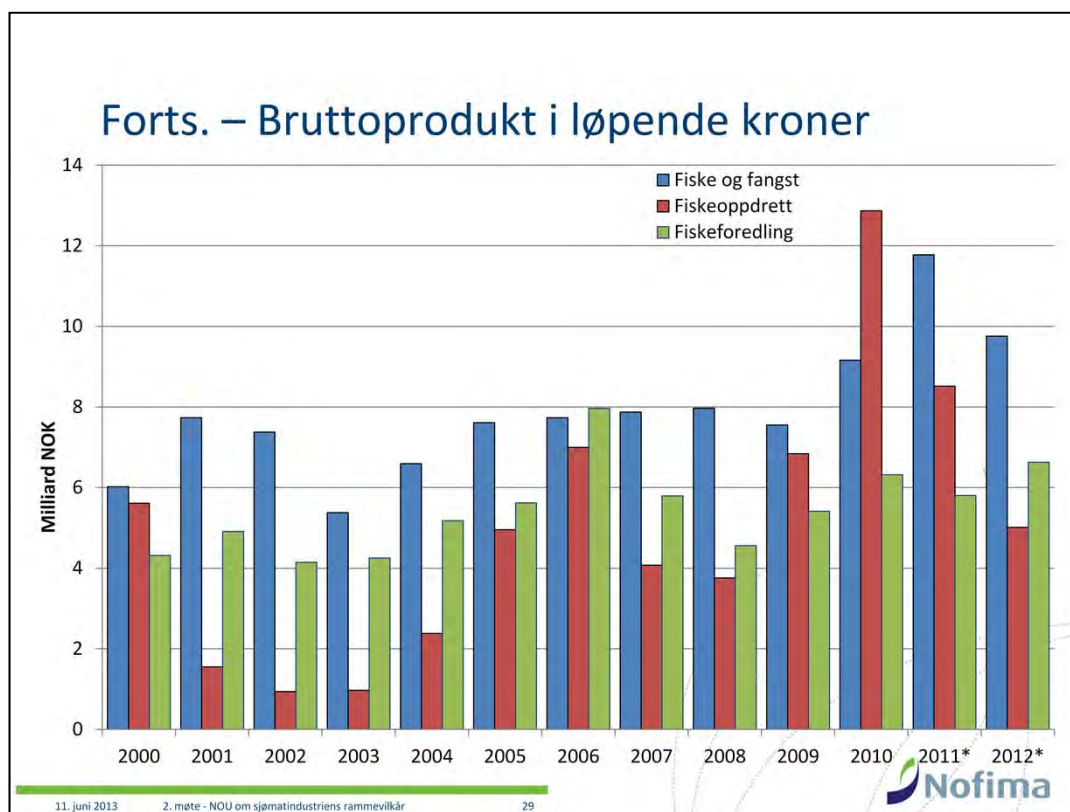
<u>2011</u>	Verdiskapings(-andel)	Omsetning
Oppdrett	7,7 mrd (27,1 %)	28,5 mrd
Slakting/foredling	2,4 mrd (24,2 %)	9,9 mrd

Det som går fram av figuren er Verdiskapingen i hhv. Fiske og fangst og Akvakultur – eller bruttoproduktet i løpende priser.

Foreløpige tall for 2011 og 2012.

Begge varierer, men variasjonen er større i oppdrett (fra 1 til 13 mrd) enn i Fiske og fangst (fra 5,4 til 11,8 mrd).

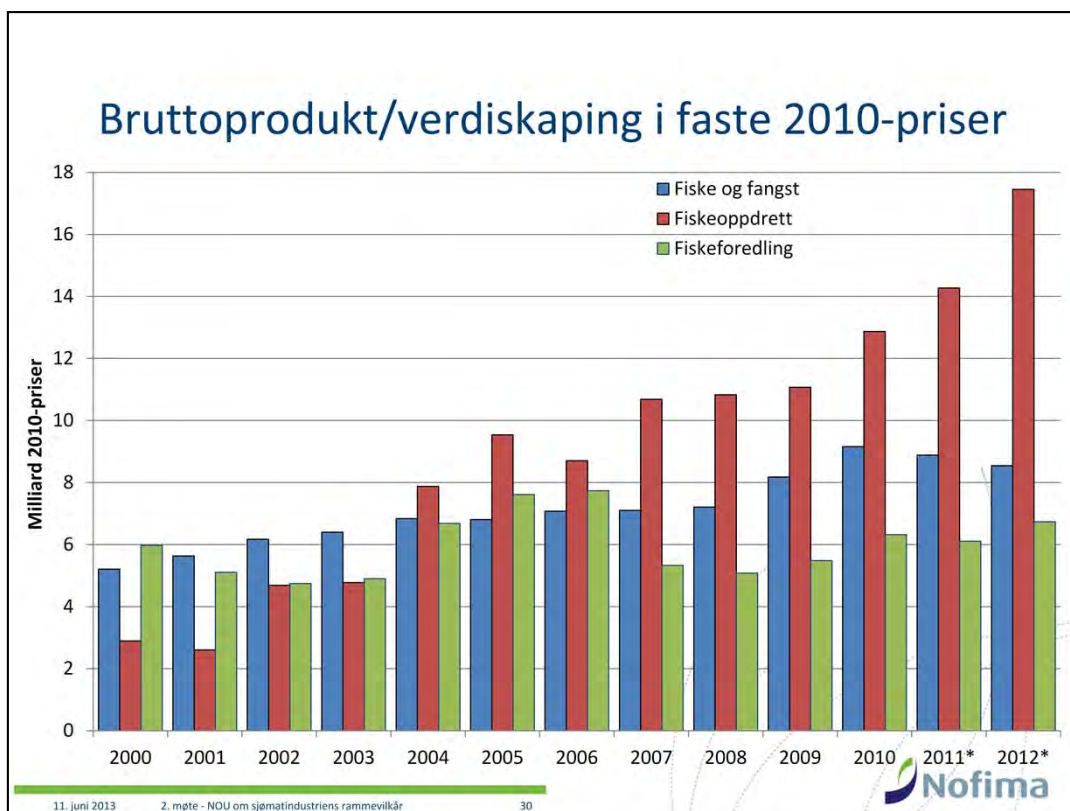
Store variasjoner i verdiskaping i perioden 2000-2012, i særlig grad for oppdrett, men også for de to andre næringene. (Mel og olje er holdt utenom fiskeforedling, men har en verdiskaping i perioden 2000-2010 på mellom 600 mill og 1 mrd (2006)).

	Gjennomsnitt	Standardavvik
Fiske	7 887	1 573
Oppdrett	4 960	3 233
Fiskeforedling	5 455	1 050

Variasjonen i verdiskaping stammer fra variasjonen i faktorpriser – og da kanskje særlig produktprisen på laks.

For å bøte på den variasjonen som skyldes endringer i produkt og faktorpriser rekalkuleres nasjonalregnskapet i faste priser: «Først beregnes og balanseres tall i løpende priser. Deretter beregnes fastpristall, ved at verditallene deflateres med relevante prisindekser. Deflateringen skjer på detaljert produktnivå: For hvert enkelt produkt blir det tilordnet en prisindeks. Fastpristall i det årlige nasjonalregnskapet beregnes i fjorårets priser, det vil si at basisåret skifter hvert år. Den detaljerte deflateringen innebærer at alle produkter på produksjonssiden deflateres separat. Tilsvarende deflateres alle produkter på produktinnsatssiden. Differansen mellom sum fastpristall for produksjon og sum fastpristall for produktinnsats, utgjør bruttoproduktet i faste priser. Denne metoden for å beregne bruttoproduktet i faste priser kalles dobbeltdeflatering.»

Den neste figuren viser derfor verdiskapingstall/bruttoproduktet i faste 2010-priser for fiske, akvakultur og fiskeforedling.

Med deflatering av prisene til 2010-nivå for alle kjedinger av nasjonalregnskapet som angår disse tre næringene (både innsatsfaktorer og sluttpriser ses på i 2010-priser) så får man frem volumendringene fra år til år.

2010 var et toppår for oppdrett – med veldig gode laksepriser og som vi ser ville veksten i volum ført til mye større verdiskaping der dersom prisene hadde vært på samme nivå. I stedet viser foreløpige tall med løpende priser at bruttoproduktet/verdiskapinga falt fra dryge 13 mrd til bare 5 mrd i 2012.

Volumendringene har vært formidable i oppdrett mens de to andre næringene – fiske og fangst og fiskeforedling – kommer relativt likt ut med mindre variasjoner.

Om vi summerer verdiskapingen i de tre næringene (i faste priser) og ser på andelene til de enkelte så ser vi at oppdretts andel av verdiskapingen har økt i perioden – fra 20 – 53 prosent.

Fiske og fangsts andel er redusert fra om lag 40 til under 30 prosent, mens fiskeforedlings andel er redusert fra 40 til 20 prosent.

Verdiskapingen fr denne sektoren er økt fra 14 til 33 mrd i perioden (i faste 2010-priser)... en økning på 133 prosent.

Nasjonalregnskapstall 2010 – sammenlikninger

	Produksjonsverdi	Bruttoprodukt	Driftsresultat	Årsverk	BP/årsverk (mNOK)
Totalt	4 241,6	2 260,6	18,3 %	2 278,5	1
Fastlands Norge	3 458,9	1 703,7	11,9 %	2 180,9	0,8
Jordbruk	28,6	10,9	32,1 %	41,1	0,3
Skogbruk	6,9	4,9	44,2 %	5,9	0,8
Fiske, fangst	13,7	9,2	51,9 %	7,9	1,2
Oppdrett	34,3	12,9	26,2 %	4,8	2,7
Oljeutvinning	657,1	510,5	53,6 %	51,6	9,9
Næringsmiddelind.	148,5	33,0	4,2 %	47,1	0,7
-Fiskeforedling	30,5	6,3	2,9 %	7,9	0,8
Møbelproduksjon	12,9	5,5	5,5 %	9,6	0,6
Hotell/servering	63,0	29,3	7,6 %	62,8	0,5
Finans/forsikring	158,9	101,3	35,5 %	49,4	2,1

Kilde: SSB (Driftsundersøkelsen)

Nofima

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

31

I følgende tabell er noen sentrale størrelser fra Nasjonalregnskapet tatt med for å plassere sjømatindustrien i Norsk økonomi.

- Selv om sjømatnæringa utvilsomt er betydningsfull både for enkeltpersoner, regioner, lokalsamfunn og som eksportnæring så er betydningen av verdiskaping (som andel av BNP) og som sysselsetter relativ beskjeden.
- Vi har ikke satt opp prosentene her men fra nasjonalregnskapet går det frem at næringa (fiske, fangst, oppdrett og foredling) sysselsetter 0,9 prosent av alle sysselsatte (eller årsverk)
- Og med ei samla verdiskaping på nesten 30 mrd i 2010 står sjømatnæringa for 1,25 % av BNP i 2010 /eller 1,66 prosent av Fastlands-BNP.
- Tallene er noe forskjellig fra ringvirkningsanalysen til SINTEF for 2010 (i den er BP/årsverk for fiske: 0,99; oppdrett det samme; fiskeforedling: 0,54; totalt: FastlandsNorge: 0,98).
- For 2012 viser foreløpige tall en reduksjon for disse næringene mens det har økt for resten av fastlandsnorge.

Ringvirkninger 2010

- SINTEF:
 - Ei krone i verdiskaping i sjømatnæringa (fiske, oppdrett, foredling, eksport/engros) gir 70 øre i verdiskaping i andre næringer
 - 80 øre for havbruk, 60 øre for fiskeribasert verdikjede
 - Ett årsverk i sjømatnæringa skaper 0,8 årsverk i andre næringer
 - 1,4 årsverk for havbruk - 0,6 årsverk for fiskeribasert verdikjede
- Regionale forskjeller:
 - Forskjeller i hvor ringvirkningene avleires (i/utenfor egen region)
- NOFIMA: Oppdrett i Troms kjøper varer og tjenester for 3 mrd NOK, hvorav 2,5 mrd NOK går til Nord-Norge
 - Lokale klynger av spesialisert tjenesteyting, også i «oppdrettsløse» kommuner
 - 635 primærårsverk gir 1 045 totalt med leverandører –1,65 (2011)

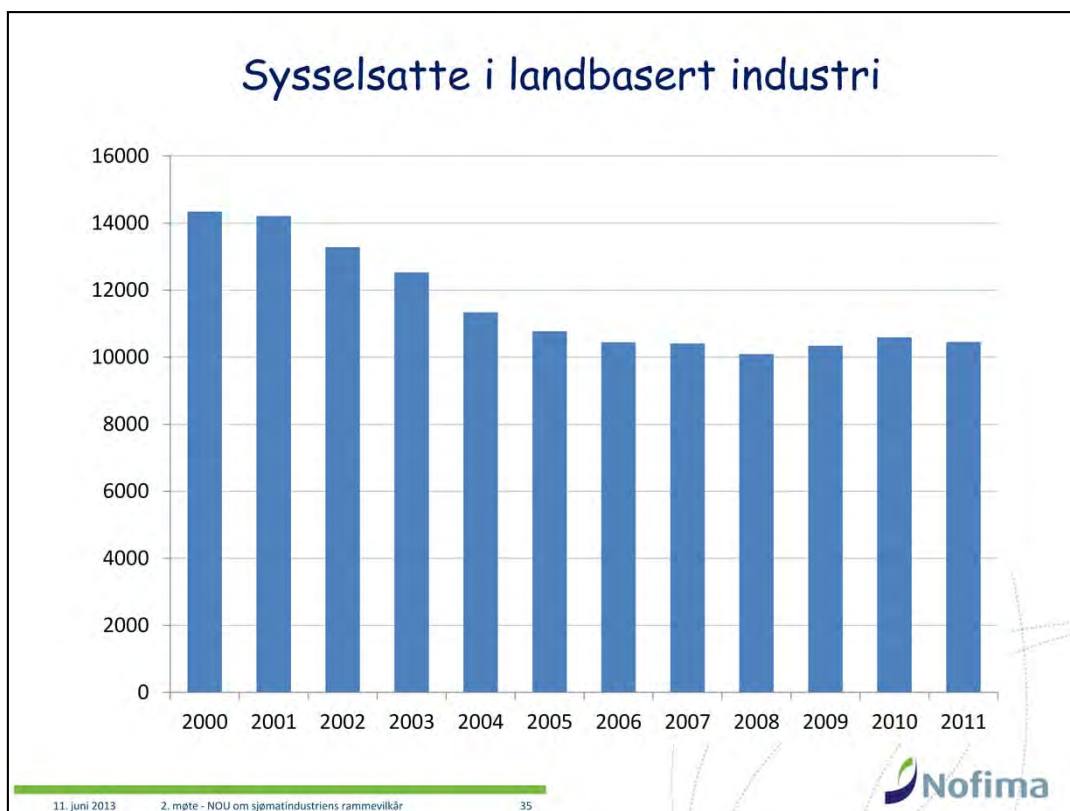
Sintef har i lengre tid utført årlig ringvirkningsstudier for sjømatnæringa – den siste for 2010 ; utgitt i fjor.

- Der slås det fast at både fiske og akvakultur er inne på de 15 beste næringene rangert etter verdiskaping per årsverk.
- I en egen rapport for regionale ringvirkninger i 2010 slås det fast at det er forskjeller regionalt i hvor ringvirkningene avleires. For regionene Nord-Norge, Midt-Norge og Vestlandet vises det at ringvirkningene i egen region er størst for Vestlandet (54 %) og minst for Nord-Norge (29 %).

Nofima har i et eget prosjekt sett på ringvirkningene fra havbruk i Troms i 2011, og fant at 635 årsverk i primærvirksomheten ga avledet virksomhet på 410 årsverk (som et konservativt anslag; forvaltning og finans ikke inkludert). Det gir en faktor på 1,65 for Troms alene – selv om tallene ikke er sammenliknbare med SINTEFs tall.

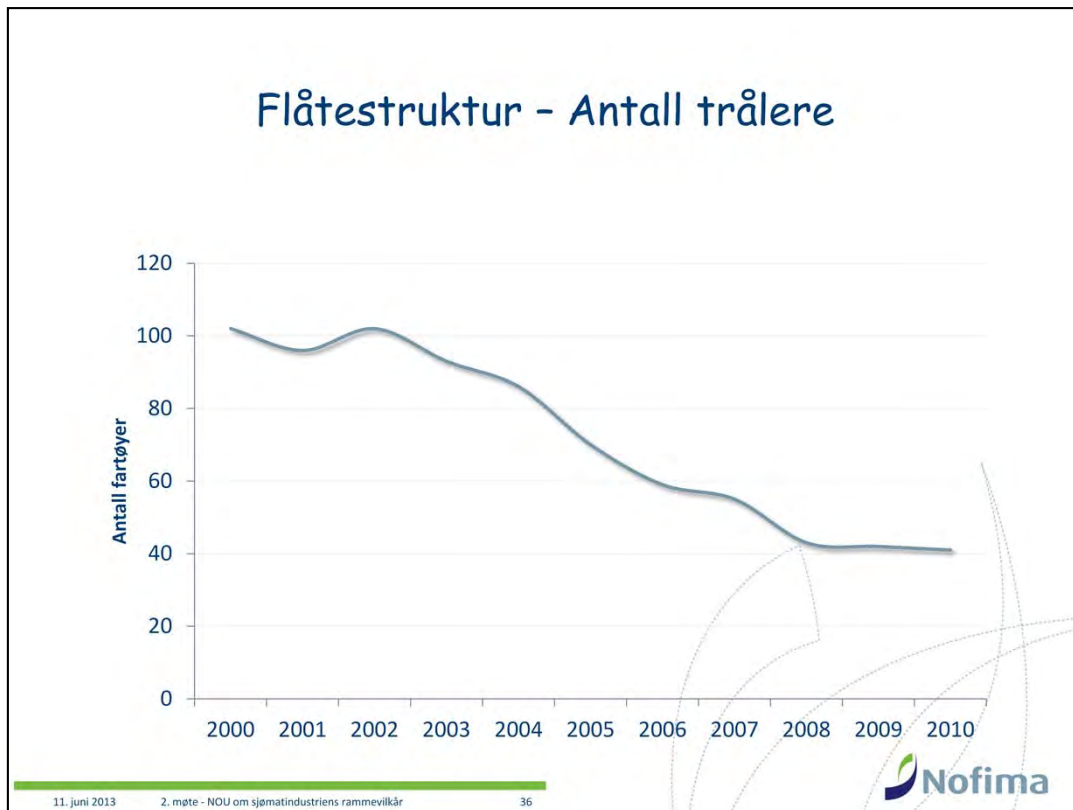
Strukturering

	Omsetning Mrd NOK	Antall bedrifter	Antall sysselsatte	Lønnsomhet (EBT i %) 2010
Hvitfisk	9	220	3400	3,3%
Pelagisk konsum	8	40	1600	2,7%
Laks og ørret	30*	70	4000	-0,9%
Annet	3	80	1000	-0,1%

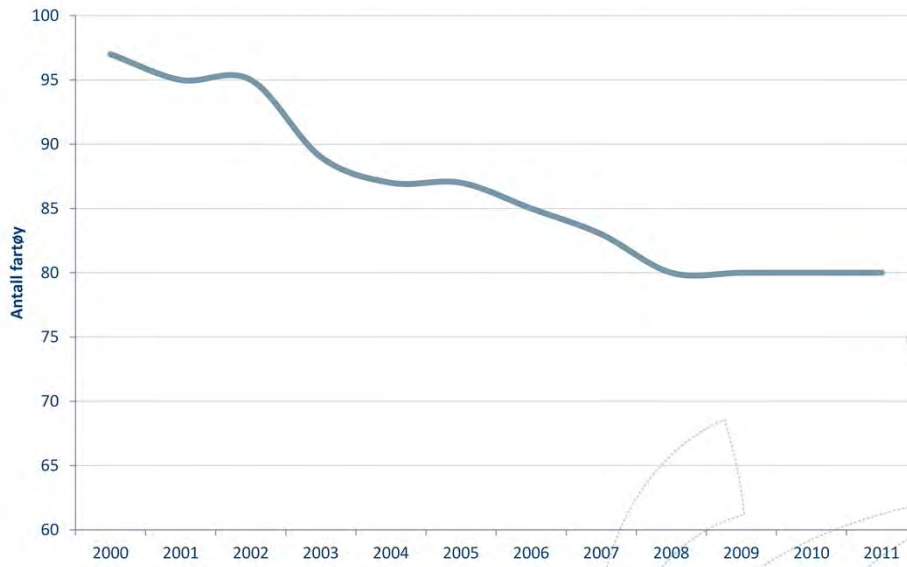
Sysselsettingstallene i fiskeindustrien de siste årene har vært positive. Dette tiltross for effektivisering, automatisering og overgang til mindre arbeidsintensive produkter.

En viktig årsak til dette er selvsagt økt volum både fra oppdrett og villfisk.

Figuren viser utviklingen i antall aktive fartøy i gruppen torsketrål.

Flåtestruktur - Antall ringnotfartøy

Hvordan går det med villfangsten?

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Potensial
Torsk	212 700	192 500	195 413	233 000	271 000	319 000	340 000	454 000	560 000
Hyse	63 500	73 250	74 500	93 050	116 000	148 000	153 000	98 000	162 500
Sei	175 000	175 500	225 350	225 350	204 000	200 000	142 000	119 000	300 000
Lodde	0	0	0	233 000	245 000	275 000	221 000	114 000	1 740 000
NVG-Sild	564 200	780 800	925 980	1 002 000	894 000	602 800	510 000	378 000	1 160 000
Sum	1 015 400	1 222 050	1 421 243	1 786 400	1 730 000	1 544 800	1 366 000	1 163 000	3 922 500

Hvordan kan vi nå maksimalt langtidsutbytte?

Hvilke arter skal prioriteres?

Hvordan bør de høstes?

Hvordan kan energiforbruket reduseres?

På et eller annet tidspunkt ble følgende sannhet etablert; Vi kan ikke forvente større volum fra de ville bestandene – fordi de er overbeskattet.

Denne erkjennelsen er svært defensiv – og indikerer at oppbygging og bærekraftig forvaltning er så vanskelig at vi bare kan gi opp.

Denne tabellen er imidlertid oppmuntrende – og gjør det fristende å spørre om påstanden er riktig. En optimistisk tilnærming kan være at vi er i ferd med å gå inn i en periode hvor det gjennom god forvaltning er mulig på en bærekraftig måte å hente ut stadig større volum ut av våre bestander.

Hvor stort potensial vi har er illustrert i den siste kolonnen hvor vi har sett på hvor store uttak vi har hatt tidligere fra de samme bestandene. Da snakker vi altså om en ytterligere økning på 3.000.000 tonn – svimlende tall. Det ligger altså et stort matpotensial i god forvaltning.

Det kan imidlertid være på sin plass å være litt nøktern. Vi har – som vist tidligere trodd at vi hadde knekket koden for god forvaltning – og fått kraftige nedturer.

En viktig innvending er at vi ikke kan forvente at alle bestandene kan være på topp samtidig.

En annen er at de historisk høye kvotene var så høye at de i seg selv bidro til en kraftig nedtur.

Fiskeindustrien øker produktiviteten

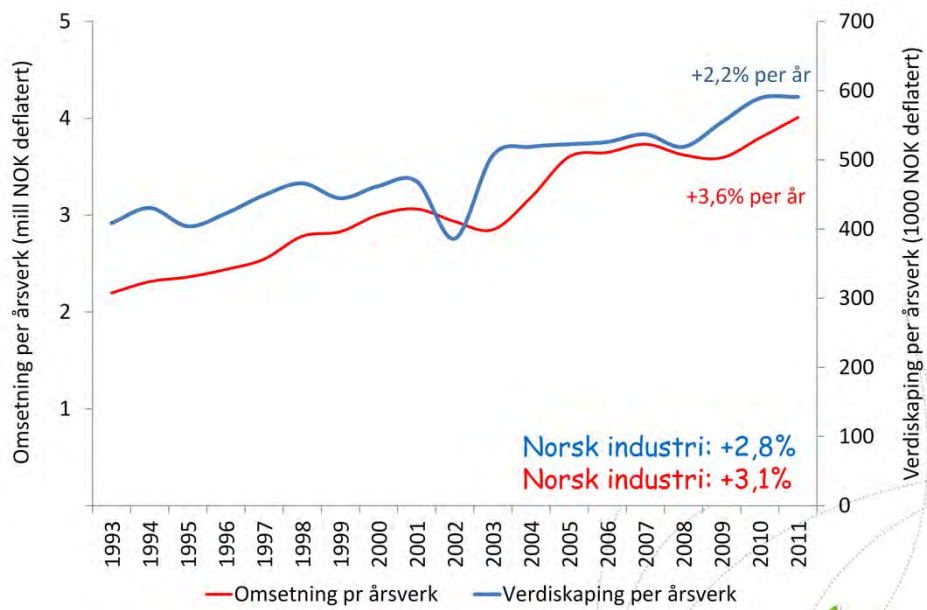

Foto: Sverre A. Børretzen

11. juni 2013

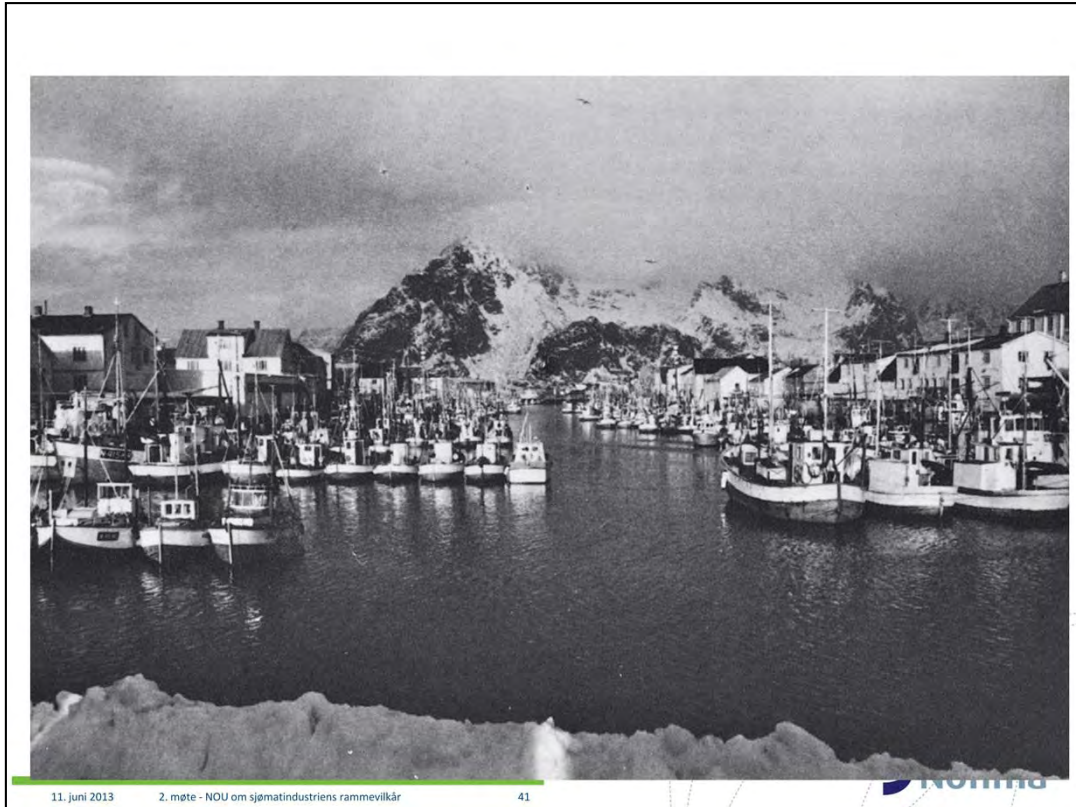
2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

40

For å illustrere strukturering i et historisk perspektiv, dette har vi her et bilde av havna i et av de største – om ikke det største fiskeværet – tidlig på 50-tallet, Herringvær.

1950 blei det landet 19 tusen tonn i været. Over 1200 båter og 5000 fiskere rodde for været.

Her er havna vel 20 år etter – og allerede da ser vi at det begynner å bli bedre plass.

Foto: Vidar Lysvold

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

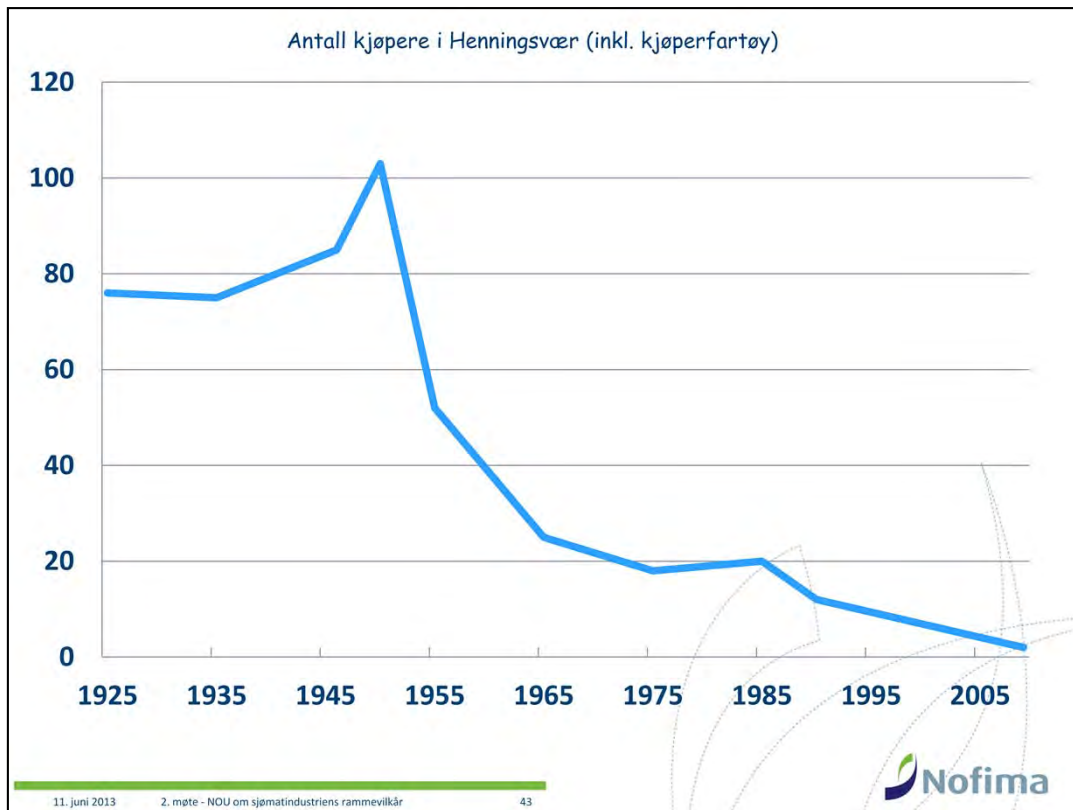
42

 Nofima

Her er et bilde fra Henningsvær i dag.

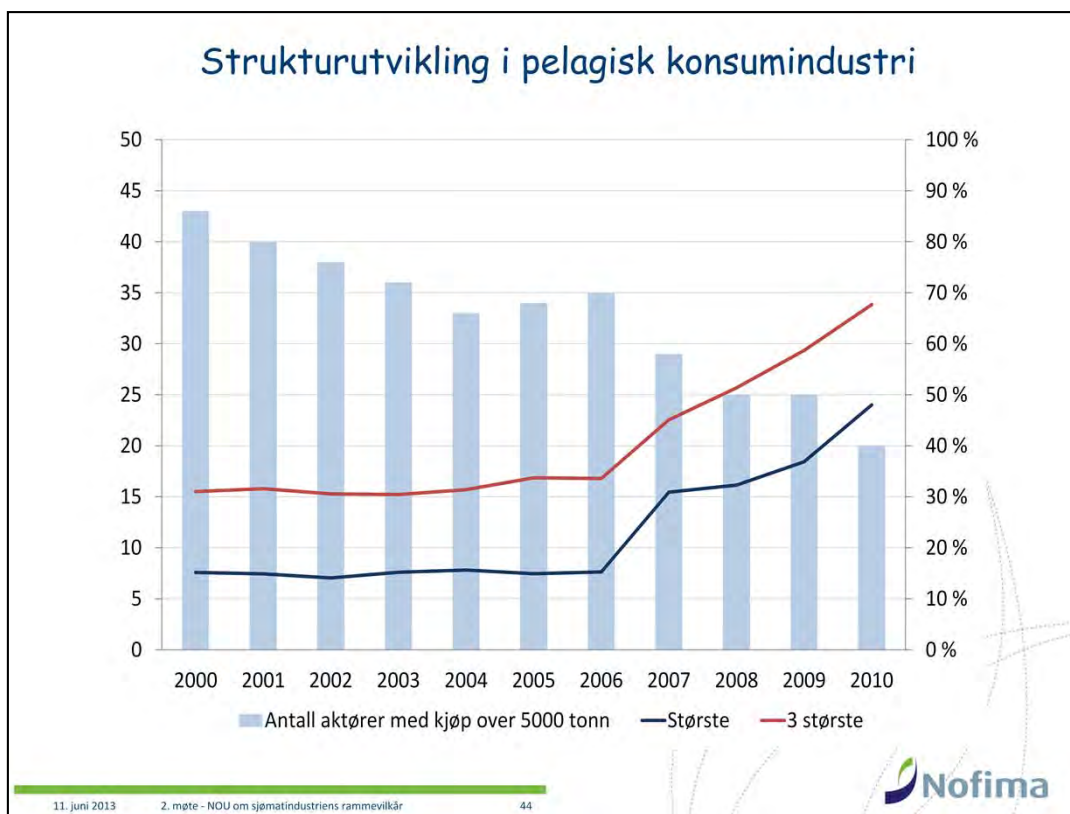
Havna er den samme – men det er noe som mangler.

For enkelte steder har altså de strukturelle endringene i sjømatsektoren vært dramatiske.

Her er utviklingen av fiskekjøpere i Henningsvær. I vinter var det 3 bruk som hadde åpent.

Dramatiske tall – og når vi vet at bestandssituasjonen er god, illustrerer det en voldsom effektivitetsøkning i sektoren.

Her er et mer oppdatert bilde av hva som har skjedd i pelagisk konsumindustri.

Færre hvitfiskbedrifter

	Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Trøndelag	Øvrige Norge	Totalt
1995	44	41	129	3	147	364
1997	43	37	118	3	133	334
1999	41	34	116	4	128	323
2001	39	27	111	4	130	311
2003	35	26	98	3	118	280
2005	37	24	88	2	110	261
2007	37	24	85	2	98	246
2009	33	19	75	2	91	220
1995-2009	-11	-22	-54	-1	-56	-144
1995-2009	-25 %	-54 %	-42 %	-33 %	-38 %	-40 %

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

45

 Nofima

På femten år er antall bedrifter i hvitfiskindustrien redusert med 40%.

Det er stor variasjon mellom regionene.

Troms har hatt størst reduksjon. Går vi enda lengre tilbake (1985) er 3 av 4 bedrifter borte i dette fylket.

Færre sysselsatte i hvitfisk

	Finmark	Troms	Nordland	Nord-Trøndelag	Øvrige Norge	Totalt
1995	2183	847	1540	65	2035	6670
1997	2009	858	1630	57	1817	6371
1999	1744	742	1437	60	1671	5654
2001	1433	612	1265	52	1585	4947
2003	1050	502	1060	53	1375	4040
2005	878	386	986	51	1226	3527
2007	821	386	972	48	1227	3454
2009	880	430	780	40	1170	3300
1995-2009	-1303	-417	-760	-25	-865	-3216
1995-2009	-60 %	-49 %	-49 %	-38 %	-43 %	-48 %

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

46

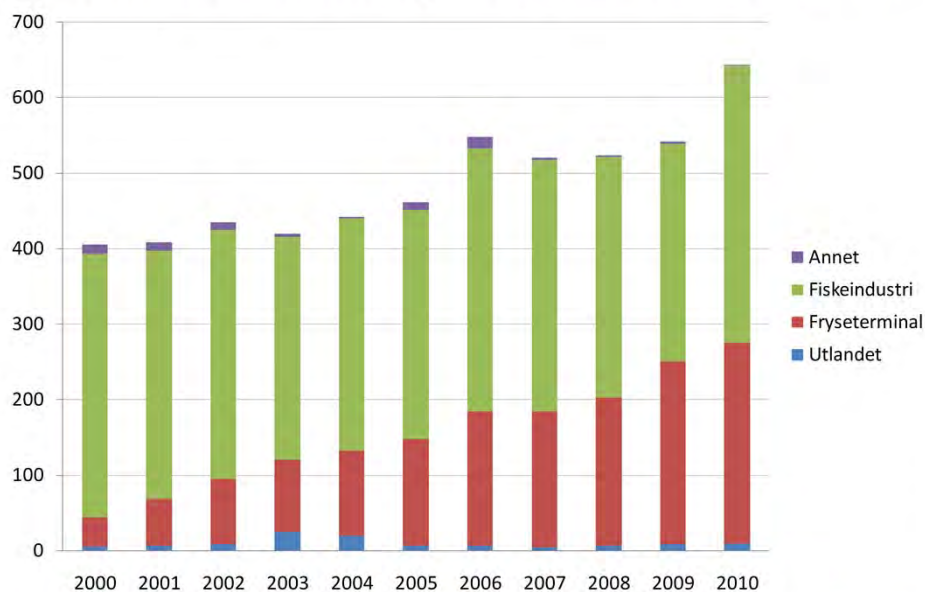

Tallene viser at det er større reduksjon i antall sysselsatte enn i antall bedrifter.

(Men det kan også gjenspeile at bedriftene i større grad enn før kjøper tjenester utenomhus enn å ha egne ansatte til å gjøre oppgavene, det kan være økonomifunksjoner, vedlikehold, salg, renhold osv.)

Finmark, med minst reduksjon i antall bedrifter, har hatt størst nedgang i sysselsetting. Forklaringen ligger i nedskaleringen av filetindustrien i fylket.

Utilvirket norskfanget torskefisk landet til..

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

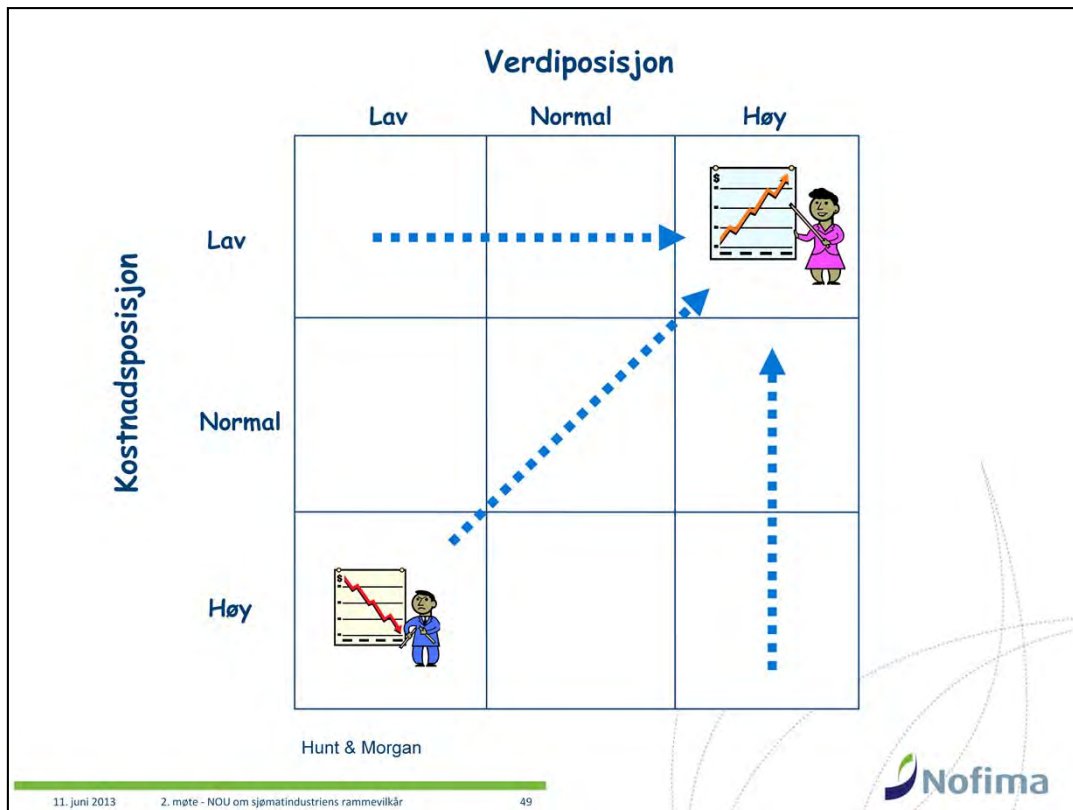
47

Nofima

Landingssted for norskfanget torskefisk (torsk, hyse, sei, lange og brosme) vitner om strukturendringene i fiskeflåten og i mottaksstruktur.

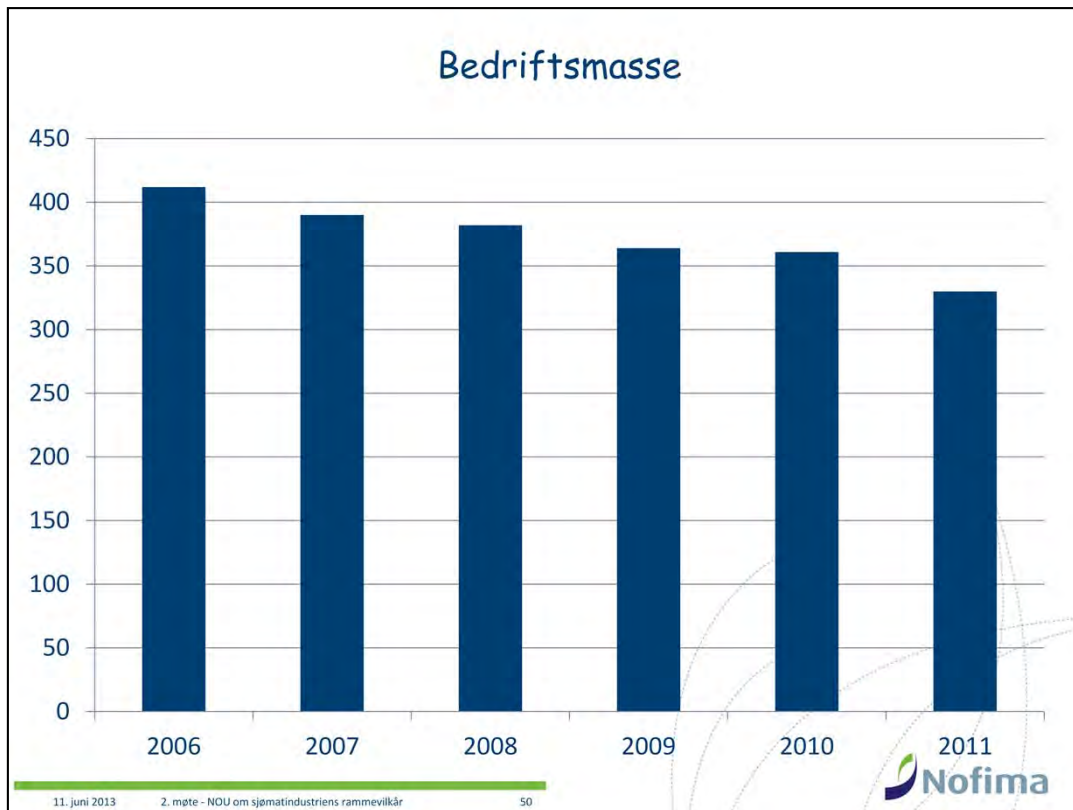
Landing av fryst fisk til fryseterminal har økt fra 10 til 40 % av fangsten fra år 2000 til 2010. Andelen var oppe i 45% i 2009 etter store overføringer av kvote fra kystflåten til havfiskeflåten. Direktelandingene til industrien har gått tilsvarende ned.

Lønnsomhet

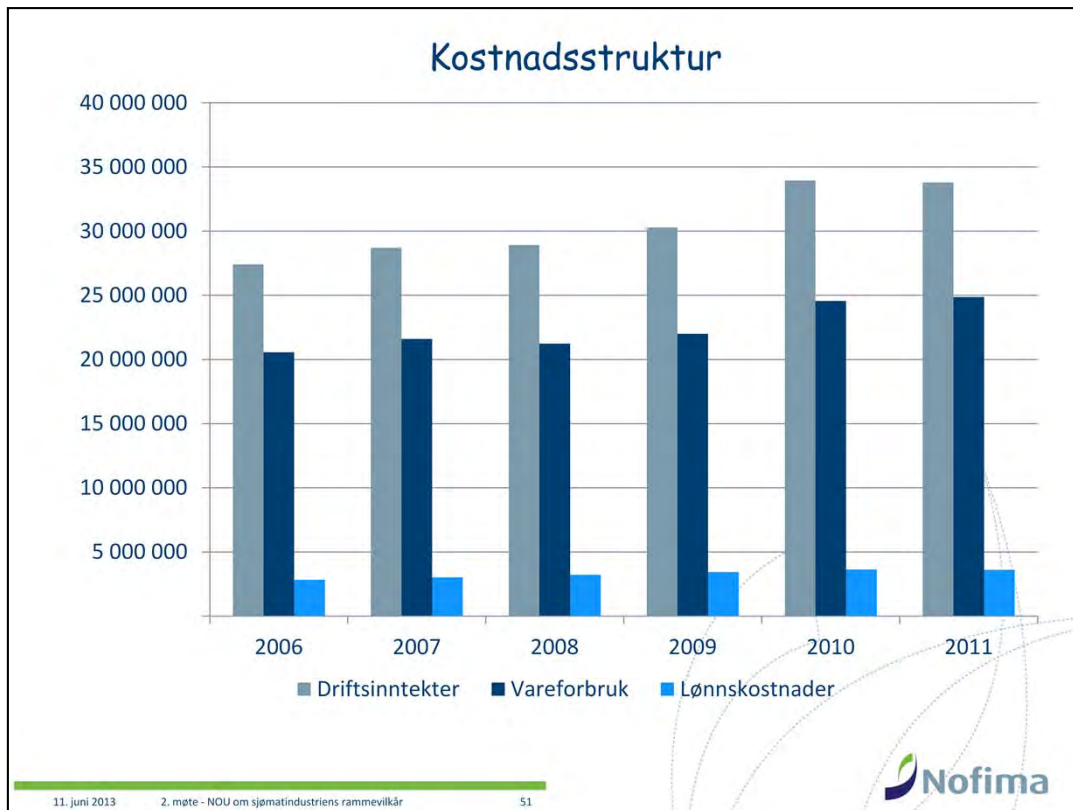

Sjømatnæringen er helt avhengig av å ha konkurransekraft i et tørt internasjonalt matvaremarked.

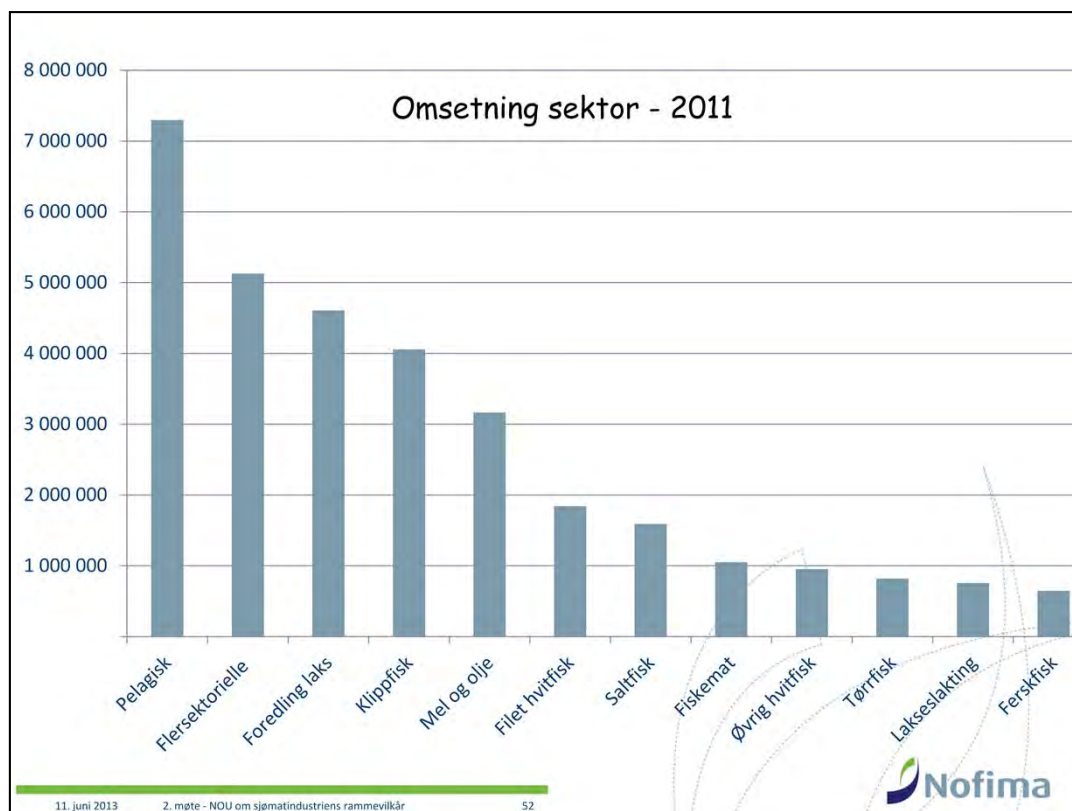
Dette kan oppnås i et dynamiske marked dersom industrien har en bedre kostnads- og/eller verdiposisjonen enn konkurrentene.

Denne figuren viser antall bedrifter som er med i lønnsomhetsundersøkelsen i fiskeindustrien (Driftsundersøkelsen). Undersøkelsen omfatter samtlige anlegg (unntatt per. ansv. Selskap).

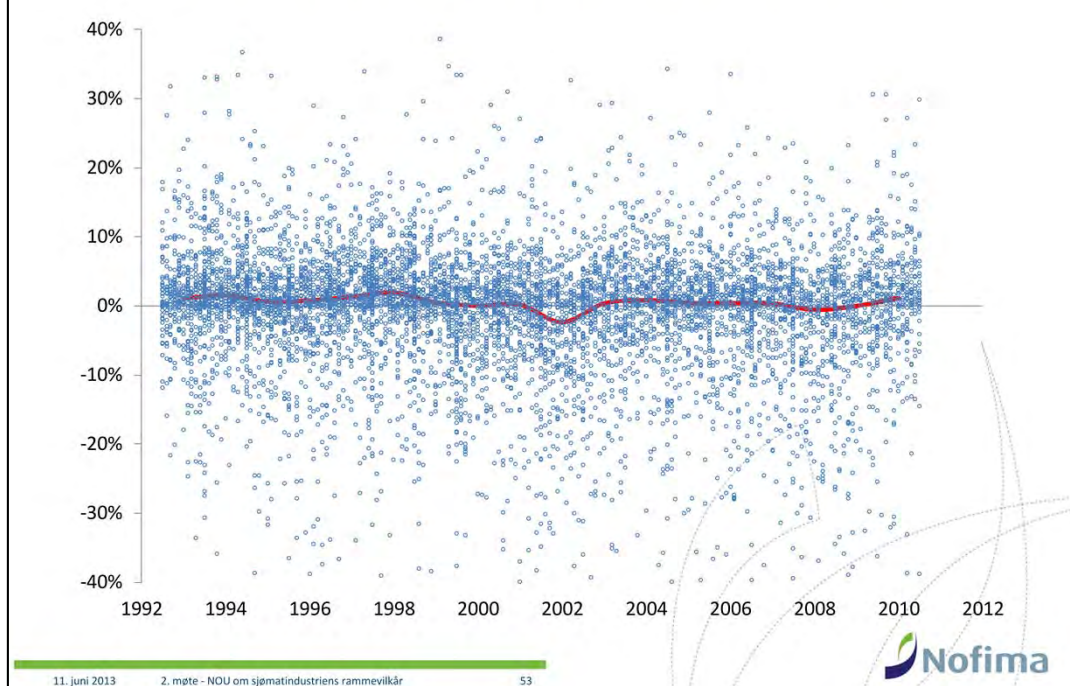

Sjømatindustrien har en kostnadsstruktur som domineres av råstoffkostnader.

Hensikten med denne figuren er å vise mangfoldet og illustrere størrelsen på de ulike delene av denne industrien.

Stor spredning i økonomisk resultat

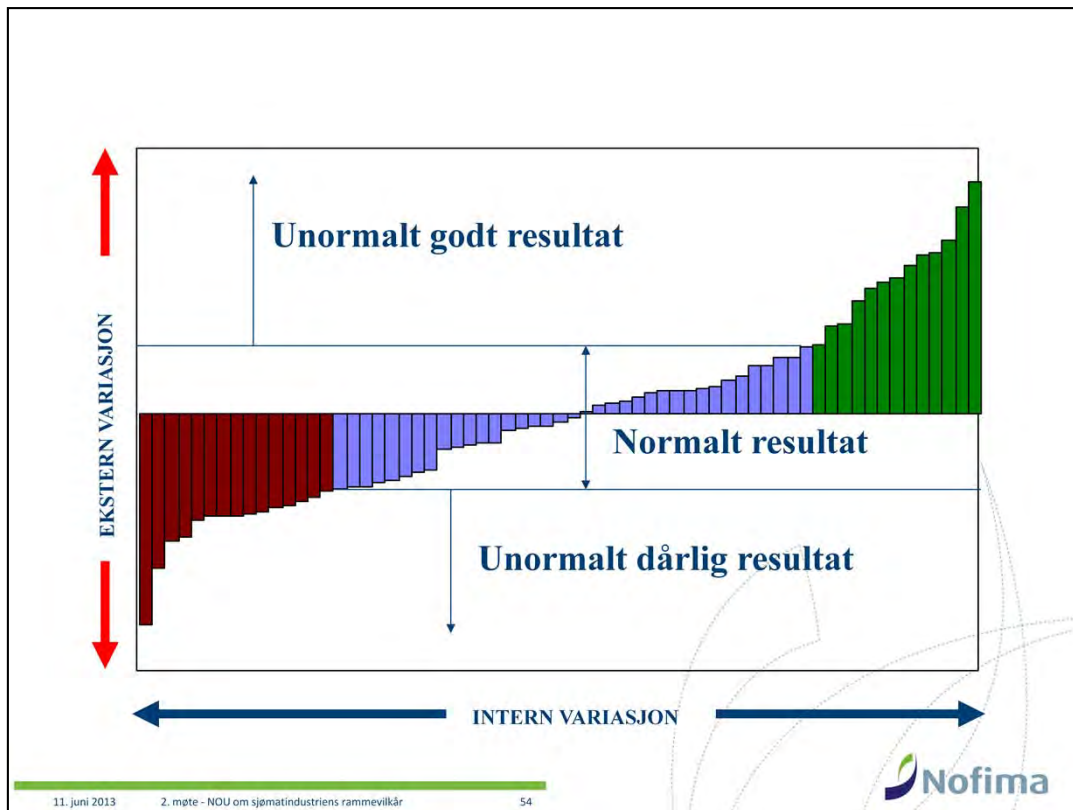
Hvor godt har fiskeindustrien klart å utnytte sin gunstige ressursposisjon.

Vel – lønnsomhet er er ingen enkelt sak.

I denne figuren har vi plottet det årlige ordinære resultatet til samtlige bedrifter i Driftsundersøkelsen i perioden 1992 til 2010.

Vi kan i hvert fall slå fast at tilnærmet like bedrifter presterer ulikt.

Den røde linja illustrerer hvor median-bedriften til en hver tid ligger i punktsvermen.

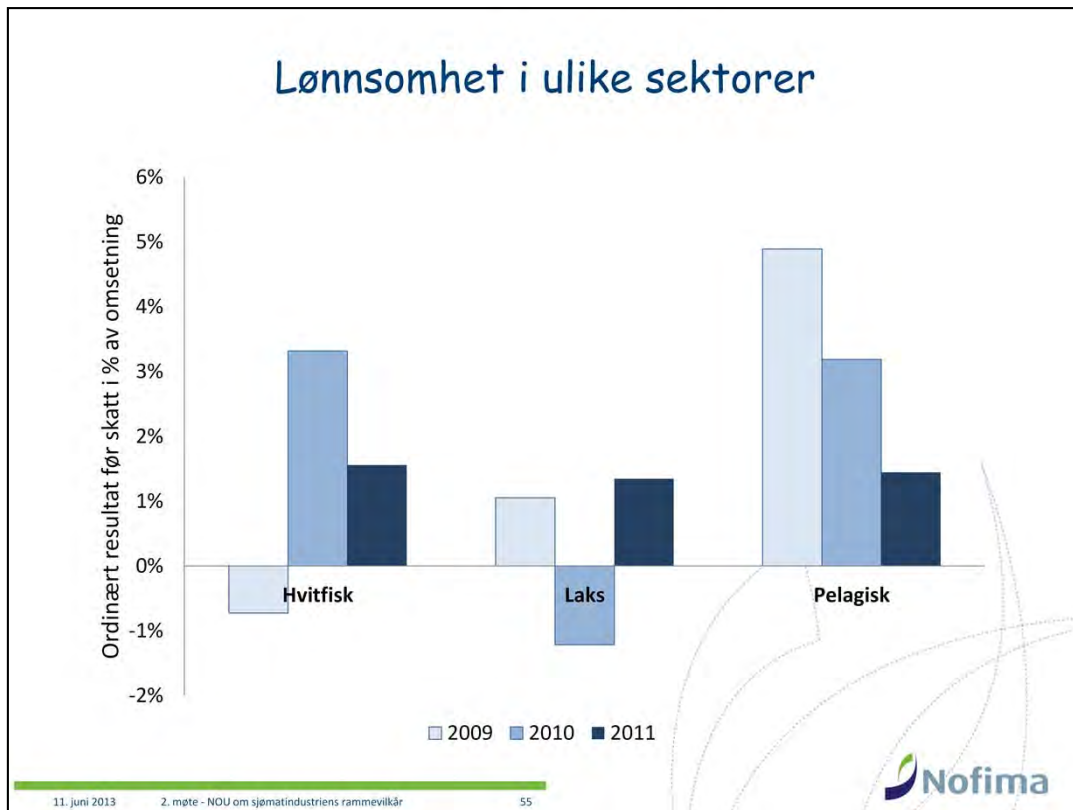

Denne figuren viser noen viktige observasjoner;

Det er stor spredning innad i økonomisk resultat.

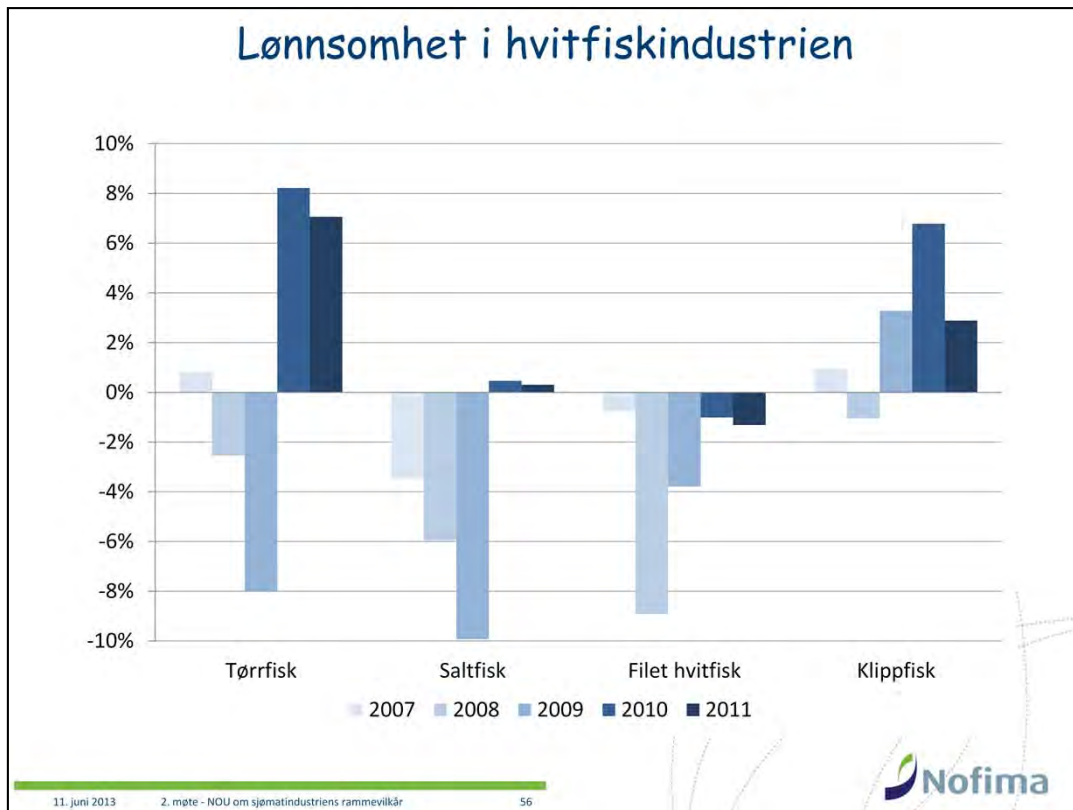
Selv om gjennomsnittresultatet svinger mye fra år til år, synes det å være stabilitet i hvilke bedrifter som presterer godt og dårlig fra år til år.

To forhold synes å forklare denne forskjellen; produktivitet og ulike former for fleksibilitet.

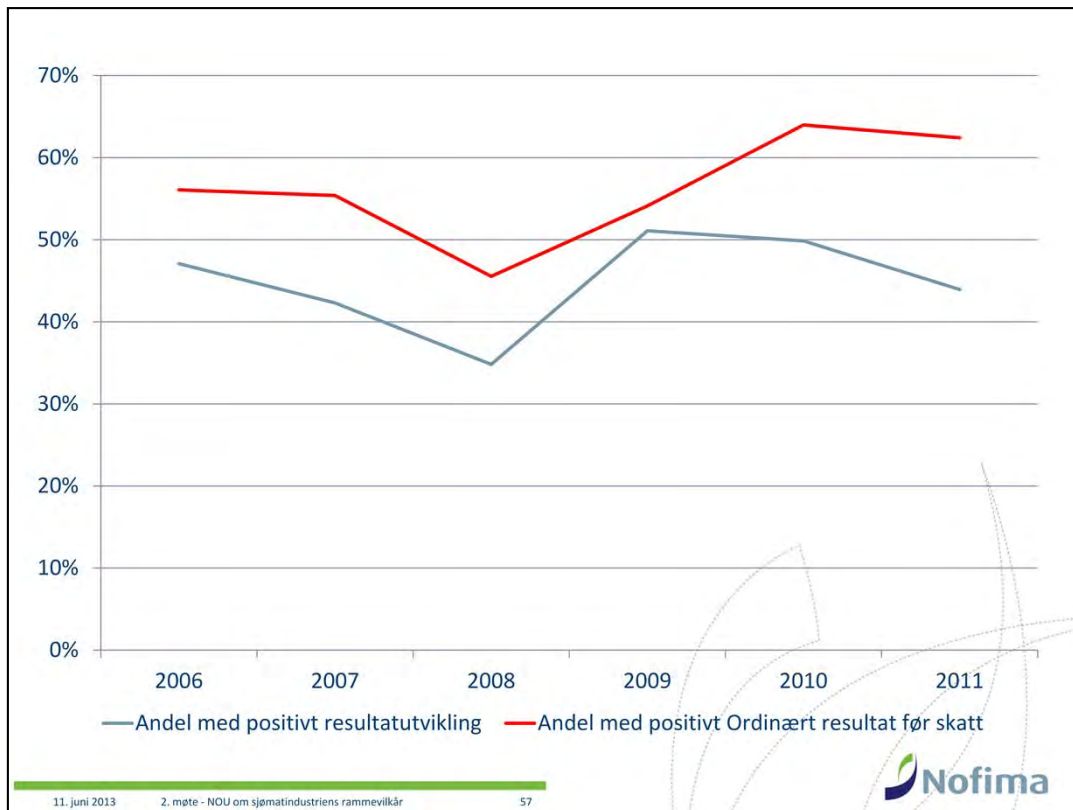

En viktig forklaring på variasjon i lønnsomhet i ulike deler av industrien.

Vi ser også at selv om vi kontrollerer for hovedgruppene – svinger resultatene mye fra år til år i alle gruppene.

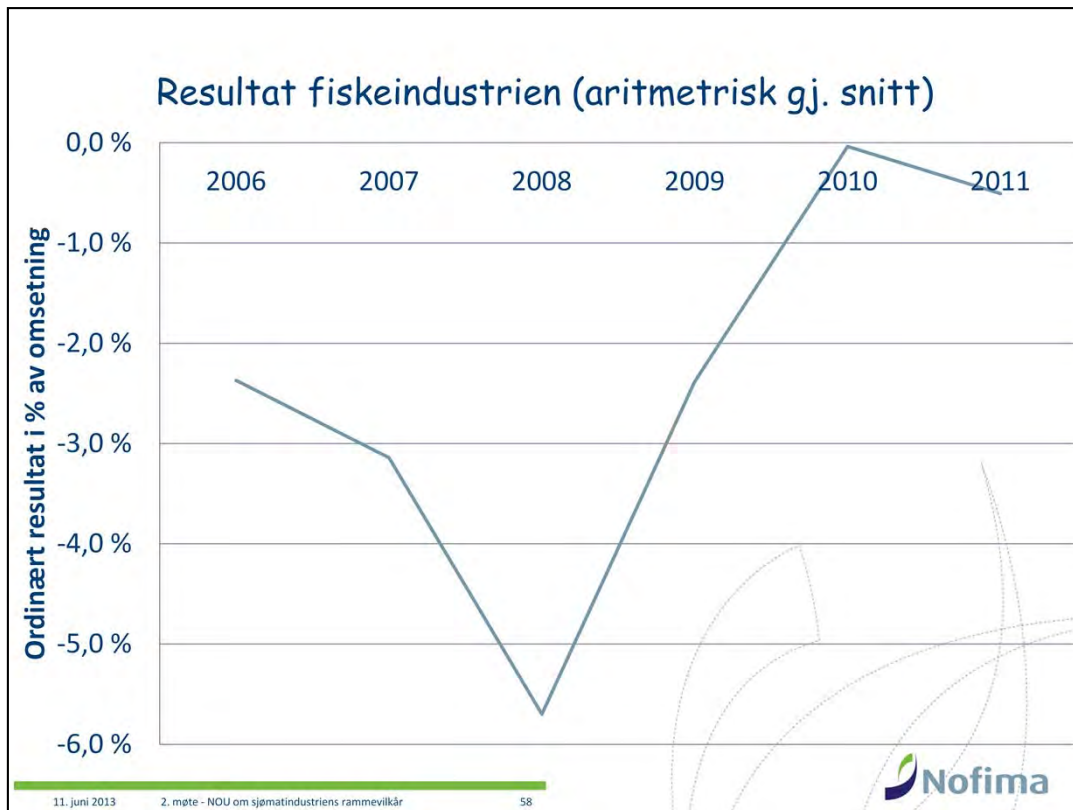

Hvitfiskindustrien er mangfoldig – her ser vi lønnsomhetsutviklingen de siste årene i de 4 hoveddelene.

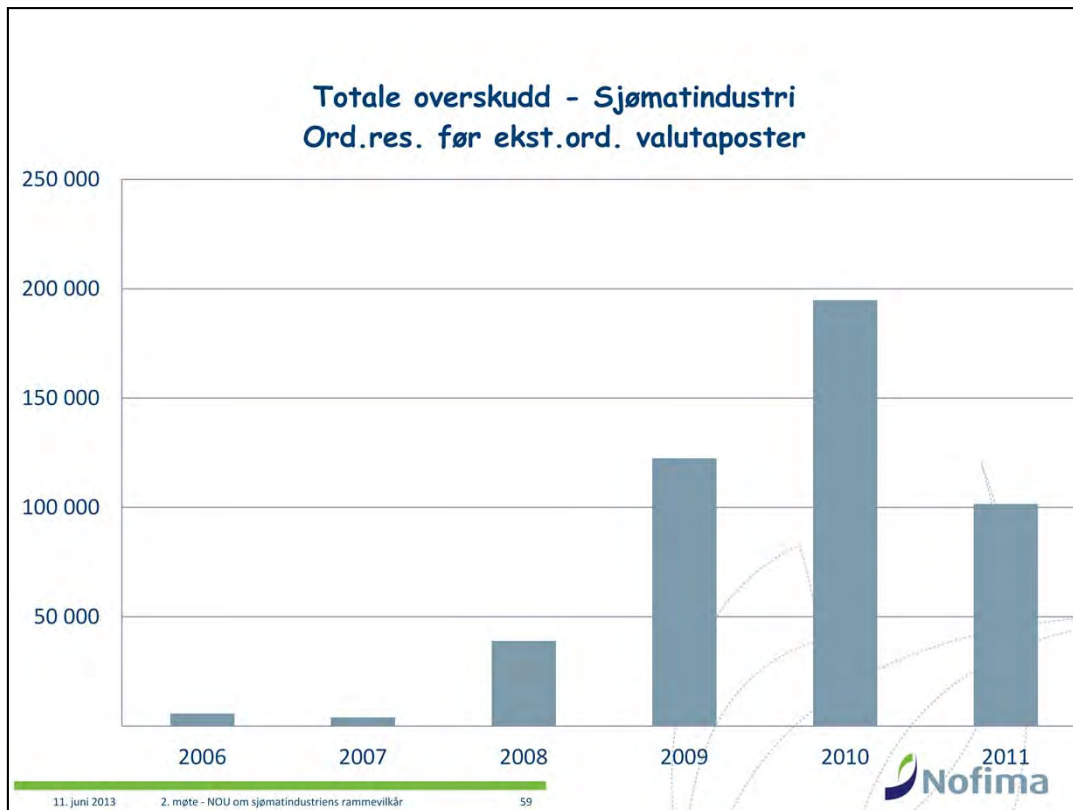

Det fins mange mål på lønnsomhet og hvordan den utvikler seg.
 Her er to mål – hvor stor andel av bedriftene som har positiv utvikling i resultatene og andelen av bedrifter med positivt ordinært resultat..

En vanlig observasjon er at om lag 40% av bedriftene har negativt resultat .

Denne figuren viser at i gjennomsnitt har bedriftsmassen negativt ordinært resultat – med unntak av 2010 – da var resultatet null.

Dersom vi summerer dette resultatet – og kontrollerer for ekstraordinære valutatap/- gevinster viser de store tall den utviklingen vi ser i denne figuren.

Reker og skalldyr

Art	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kongekrabbe	19	37	68	64	91	70	84	98	303	236	163	155
Krabbe	22	26	36	40	49	54	75	85	45	57	58	48
Blåskjell	2	8	9	8	15	18	12	11	8	7	6	5
Kamskjell	25	16	17	13	21	23	30	29	33	30	29	29
Kråkebøller	<1	<1	1	2	2	2	2	<1	<1	1	<1	<1
Languster	<1	1	2	1	<1	<1	1	<1	<1	1	1	1
Østers	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Krepsdyr ellers	77	59	56	47	49	47	55	57	59	53	56	60
Reker	1 518	1 213	964	865	874	877	732	545	654	498	516	603
Sum	1 663	1 360	1 152	1 040	1 102	1 091	991	826	1 103	884	828	900

11. juni 2013

2. møte - NOU om sjømatindustriens rammevilkår

60

Nofima

Utviklingen i skalldyrdelen har vært negativ, og skyldes først og fremst utviklingen i rekesektoren.

For øvrig vises det til notatet som oversendes om verdikjeden for skalldyr.

Filétindustrien etter år 2000

- Antall bedrifter: -55%
- Antall sysselsatte: -64%
- Produksjonsvolum: -60%
- Akkumulert underskudd (2010-kroner): 650 mill.

- Torskekvoten: +75%
- Trålerne fra 50% til 90% fryst

Bildet er altså sammensatt.

Noen deler av industrien har hatt langt tøffere tider enn andre.

Her en av dem som det har gått hardest ut over – filétindustrien.

Dette er trist lesing, og den dramatiske utviklingen - i den før så viktige delen av norsk fiskeindustri - har ikke akkurat vært noe vakkert syn.

Magic pelagic - NVG-sild

- Fra 88 tusen tonn 1992 via 1 mill. tonn i 2009 til 510 tusen tonn i 2012
- Fra 60% konsum i 1998 til nesten 100% etter 2001
- 312 tusen tonn landet og produsert i januar 2010
- Både flåte og landindustri tjener penger (35% driftsmargin i 2011)
- CO₂-e/kg: 0.5 - noen bedre?

Her er også en oppmuntrende historie – denne gangen NVG-silda.